

KANCELÁRIA ÚSTREDNÉHO RIADITEĽA ŠVPS SR INFORMUJE

Výročná správa ŠVPS SR

Dňa 1.6. o 9:00 na Ministerstve pôdohospodárstva SR prezentovala Štátna veterinárna a potravinová správa Slovenskej republiky svoju výročnú správu za rok 2008. Na verejnom odpočte sa zúčastnili zástupcovia Ministerstva pôdohospodárstva SR a boli prizvaní aj zástupcovia médií. Správu prezentoval ústredný riaditeľ ŠVPS SR MVDr. Ján Pliešovský, CSc. Výročná správa ŠVPS SR je voľne dostupná na internetovej stránke www.svssr.sk

Rokovanie hlavných veterinárnych lekárov členských krajín EÚ

V dňoch 11.–12.5.2009 sa uskutočnilo v Bruseli rokovanie pracovnej skupiny hlavných veterinárnych lekárov členských krajín EÚ. Na rokovaní bola okrem iného preberaná aj problematika:

Obchod s Ruskou federáciou a pretrvávajúce nejasnosti na relácii EÚ – RF v oblasti obchodu s RF zostáva trvalé nedoriešená problematika zalistovania podnikov, ktoré môžu exportovať do RF a inšpekcie v týchto prevádzkach.

Záver konferencie týkajúcej sa hygieny zveriny. Hlavnými témami boli skúsenosti s priamym predajom malých množstiev, právne požiadavky a podmienky pre primárnu produkciu, nákazy voľne žijúcej zveriny a liečivá voľne žijúcej zveriny, ich účinnosť a riziká s nimi spojené.

Veterinárny týždeň sa pripravuje na ostatný týždeň v mesiaci september 2009.

III. krajiny – stredomorská iniciatíva, čiernomorská iniciatíva, po vzore tzv. stredomorskej iniciatívy vzniká na základe snahy Rumunska aj čiernomorská iniciatíva, ktorej úlohou je spolupráca v oblasti zdravia zvie-

rat v regióne Čierneho mora a ochrana EÚ pred vstupom ochorení z oblasti malej Ázie.

Nový typ chrípky H1N1 – aktuálna situácia. Zo strany zdravia zvierat s podporou OIE bola snaha opakovať, že mäsové výrobky pôvodom z ošipovaných nesmú byť rukojemníkom tohto vírusu. Európska Komisia sa obávala zo strany tretích krajín neopodstatnených obmedzení, pokiaľ ide o vývozy bravčového z EÚ. Jediná krajina, ktorá uvádza obmedzenia je Ruská federácia, a to vo vzťahu k Španielsku (tu je regionalizácia vzhľadom na výskyt u ľudí). Čína neplánuje blokať dovozy z EÚ, ale vývoz z USA a Kanady je blokovaný. Európska Komisia zdôrazňuje, že nateraz je situácia taká, že to nie je ochorenie ošipovaných. Bude zorganizované stretnutie začiatkom mesiaca jún 2009 za účasti vedeckých kruhov a OIE, kde sa má diskutovať ako ďalej, čo urobiť a čo sa má udiť.

Slovenský deň

Pod záštitou predsedu vlády SR p. Róberta Fica organizovalo Ministerstvo pôdohospodárstva SR v spolupráci so SZ SR Brusel oslavu 5. výročia vstupu Slovenskej republiky do Európskej únie. Akcia sa uskutočnila v Bruseli dňa 12. mája 2009 v Kráľovskom múzeu umenia a histórie v blízkosti európskych inštitúcií za účasti zástupcov Národnej rady SR, vlády SR, Európskeho parlamentu, Európskej komisie a záujmových zväzov a združení. Svoju účasť potvrdila komisárka pre poľnohospodárstvo a rozvoj vidieka p. Mariann Fischer Boel. Na oslave sa uskutočnila prezentácia Slovenska a slovenských firiem. Slovensko sa prezentovalo aj expozíciou slovenského lesníctva, ovčiarstva a Tokaja, ako aj svojimi kulinárskymi špecialitami

77. valné zhromaždenie OIE

V dňoch od 24. do 29.5. sa uskutočnilo 77. valné zhromaždenie Medzinárodného úradu pre nákazy v Paríži. Rokovanie prebehlo v 8 plenárnych a 2 administratívnych zasadnutiach. V rámci valného zhromaždenia sa konali aj stretnutia regionálnych komisií pre Afriku, Európu, Ameriku, Áziu a Blízky východ a uskutočnili sa aj 3 priebežné rokovania hlavných veterinárnych lekárov členských krajín EÚ.

Rokovanie pandemickej komisie vlády SR

V súvislosti so šírením nového typu vírusu H1N1, zvolal 5.5.2009 minister zdravotníctva Richard Raši pandemickú komisiu vlády SR. Na zasadnutí pandemickej komisie vlády zúčastnených informoval hlavný vete-

rinárny lekár Slovenskej republiky Ján Pliešovský o pripravenosti Slovenska na riešenie situácie v prípade výskytu tohto nebezpečného ochorenia, ako aj o aktuálnej zdravotnej situácii v oblasti zdravia zvierat. Zároveň upozornil na nesprávne pomenovanie ochorenia „prasacia chrípka“ a odporučil používanie názvu ochorenia vyvolané novým typom vírusu A H1N1.

Zoznam návrhov vykonávacích predpisov k zákonu č. 39/2007 Z.z., ktoré boli schválené vládou Slovenskej republiky

1. Návrh nariadenia vlády Slovenskej republiky, ktorým sa mení Nariadenie vlády Slovenskej republiky č. 275/2003 Z. z., ktorým sa ustanovujú opatrenia na kontrolu a eradikáciu zhubnej katarálnej horúčky oviec s účinnosťou od 1. januára 2010.
2. Návrh nariadenia vlády Slovenskej republiky, ktorým sa mení Nariadenie vlády Slovenskej republiky č. 296/2003 Z. z. o požiadavkách na zdravie zvierat pri premiestňovaní spermy domácich ošipovaných, pri jej výmene s členskými štátmi a jej dovoze z tretích krajín s účinnosťou od 1. januára 2010.
3. Návrh nariadenia vlády Slovenskej republiky, ktorým sa mení a dopĺňa Nariadenie vlády Slovenskej republiky č. 276/2003 Z. z. o opatreniach na tlmenie klasického moru ošipovaných s účinnosťou od 1. januára 2010.
4. Návrh nariadenia vlády Slovenskej republiky, ktorým sa mení Nariadenie vlády Slovenskej republiky č. 308/2003 Z. z., ktorým sa upravujú opatrenia na kontrolu niektorých chorôb zvierat a špecifické opatrenia vo vzťahu k vezikulárnej chorobe ošipovaných v znení neskorších predpisov s účinnosťou od 1. januára 2010.
5. Návrh nariadenia vlády Slovenskej republiky, ktorým sa mení Nariadenie vlády Slovenskej republiky č. 277/2003 Z. z. o opatreniach na kontrolu afrického moru ošipovaných s účinnosťou od 1. januára 2010.
6. Návrh nariadenia vlády Slovenskej republiky, ktorým sa mení a dopĺňa Nariadenie vlády Slovenskej republiky č. 280/2003 Z. z. o zdravotných problémoch, ktoré ovplyvňujú výmenu hovädzieho dobytku a ošipovaných v znení Nariadenia vlády Slovenskej republiky č. 487/2003 Z. z. s účinnosťou od 1. januára 2010.
7. Návrh nariadenia vlády Slovenskej republiky, ktorým sa mení a dopĺňa Nariadenie vlády Slovenskej republiky č. 291/2003 Z. z. o podmienkach zdravia zvierat pri výmene embrií hovädzieho dobytku a ich

- dovoze z tretích krajín v znení Nariadenia vlády Slovenskej republiky č. 320/2006 Z. z. s účinnosťou od 1. januára 2010.
8. Návrh nariadenia vlády Slovenskej republiky, ktorým sa mení Nariadenie vlády Slovenskej republiky č. 314/2003 Z. z. o zavedení opatrení na tlmenie pseudomoru hydiny s účinnosťou od 1. januára 2010.
9. Návrh nariadenia vlády Slovenskej republiky, ktorým sa mení a dopĺňa Nariadenie vlády Slovenskej republiky č. 297/2003 Z. z. o zdravotných podmienkach pri výmenách hydiny a násadových vajec s členskými štátmi, pri ich premiestňovaní a do-

voze z tretích krajín s účinnosťou od 1. januára 2010.

10. Návrh nariadenia vlády Slovenskej republiky, ktorým sa mení Nariadenie vlády Slovenskej republiky č. 309/2003 Z. z., ktorým sa ustanovujú podrobnosti o opatreniach na tlmenie afrického moru koní s účinnosťou od 1. januára 2010.
11. Návrh nariadenia vlády Slovenskej republiky, ktorým sa mení a dopĺňa Nariadenie vlády Slovenskej republiky č. 290/2003 Z. z. o požiadavkách na zdravie zvierat pri premiestňovaní spermy hovädzieho dobytku, pri jej obchode s člen-

skými štátmi a pri dovoze z tretích krajín v znení Nariadenia vlády Slovenskej republiky č. 40/2005 Z. z. s účinnosťou od 1. januára 2010.

12. Návrh nariadenia vlády Slovenskej republiky, ktorým sa mení a dopĺňa Nariadenie vlády Slovenskej republiky č. 313/2003 Z. z. o požiadavkách na zdravie zvierat pri premiestňovaní, výmene s členskými štátmi a dovoze zvierat, spermy, oocytov a embryí z tretích krajín v znení neskorších predpisov s účinnosťou od 1. januára 2010.

M. Matuš

ÚLOHA POTRAVIN S VYSOKÝM OBSAHOM ANTIOXIDANTOV V PREVENCIÍ KARDIOVASKULÁRNYCH OCHORENÍ

Németh - Balogh, M., Paulovicsová, B.*, Turianica, I., Pokorná - Juríková, T.**

Slovenská poľnohospodárska univerzita v Nitre, Tr. A. Hlinku 2, 949 76 Nitra

* Regionálna veterinárna a potravinová správa, Štúrova 5, 945 01 Komárno

** Ústav prírodných a informatických vied FSŠ UKF v Nitre, Slovenská republika

Za posledné roky došlo k explózií informácií o oxidačnom strese ako príčiny celého radu vážnych ochorení (kardiovaskulárne ochorenie, *diabetes mellitus*, rakovina a degeneratívne ochorenia súvisiace so starnutím) a o potenciálnej terapeutickú úlohu potravín s obsahom antioxidantov pri prevencii týchto ochorení.

Zvýšený výskyt chorôb srdcovocievneho systému je celosvetovým problémom. Ukazuje sa, že kardiovaskulárne ochorenia, napr. ischemická choroba srdca, hypertenzia, choroby ciev, reumatická srdcová choroba, ateroskleróza a jej komplikácie sú najčastejšou príčinou smrti. Zistilo sa, že v patogenéze týchto ochorení hrajú významnú úlohu voľné radikály, najmä radikály odvodené od kyslíka (a iné neradikálové metabolity kyslíka). Z toho dôvodu vytvorenie podmienok zabráňujúcich nadbytočnú tvorbu a hromadenie toxických voľných radikálov sa stáva základom jednak pri profylaxii a jednak pri zvyšovaní efektivity liečby civilizačných ochorení (vrátane kardiovaskulárnych ochorení).

V nadväznosti na túto skutočnosť dôležité postavenie vo výžive ľudí majú antioxidanty obsiahnuté v potravinách rastlinného pôvodu, ktoré zahŕňujú aj antioxidanty v ovocí, v zelenine a iné. Preto význam zeleniny a ovocia ako zložiek zdravej stravy je úplne zrejmý. Jedným z možných dôvodov ich priaznivých účinkov na zdravie sú rôzne antioxidanty, nachádzajúce sa v jedlých rastlinách, medzi ktoré patria napr. vitamíny

C a E, karotenoidy, selén, foláty a fenolové zložky vrátane flavonoidov a antokyánov. Z tohto hľadiska stredozemská strava, ktorá súvisí s nižším rizikom rakovinových a srdcovocievnych ochorení, orientovala pozor-

zlepšiť imunitný systém. Inhibíciou tvorby prostaglandínov (tromboxánu) tento vitamín reguluje zhromaždenie krvných doštičiek. Ďalej hrá dôležitú úlohu v aktivácii proteínkinázy C, vo funkcii mitochondrií, nukleo-

nosť vedcov na špecifické zložky tejto stravy, ktoré by mohli byť vysvetlením ich priaznivého zdravotného účinku.

Vitamín E je najúčinnnejší v tukoch rozpustný antioxidant a má schopnosť ochrany nenasýtených mastných kyselín v bunkových membránach, ktoré sú dôležité pre funkciu a štruktúru membrány (Maxwell, 1995). Zvýšený príjem vitamínu E dokáže

vých kyselín, metabolizmu proteínov a tvorby hormónov. Vitamín E ochraňuje vitamín A pred deštrukciou v organizme (Machalin, 1991). Vitamín E konvertuje peroxylový radikál na menej reaktívny hydroperoxid a takto inhibuje propagačný stupeň lipidovej peroxidácie (Valachovičová a kol., 2003). Jedna molekula tokoferolu je schopná zabrániť oxidácii tisíc lipidových molekúl. Vitamín

E reaguje aj so singletovým kyslíkom a superoxidovým aniónom (Krajčovičová a kol., 2002). Podľa údajov Dzúrika (2000) vitamín E znižuje počet aj aktivitu scavenger receptorov až o 60 %, ktoré vychytávajú oxidované lipidy až do sebazničenia. Vitamín E inhibuje proteínkinázu C hladkých svalových buniek, tým sa vysvetľuje aj antiagregačný účinok vitamínu E. Vitamín E inhibuje aj odbúranie NO, ktoré je stimulované oxi-

rízbele, citrusové plody, pomaranče, grapefruity, kivi, paprika, brokolica, kyslá kapusta, karfiol a petržlen (Béderová, 2000; Hochman, 2003; Nejedlý, 2000).

Karotenoidy sa nachádzajú v lipoproteínoch a zhromažďujú sa v aterosklerotických léziách. Konjugované dvojité väzby v štruktúre karotenoidov umožnia zhasť singletový kyslík a ukončiť lipidovú peroxidáciu. Takouto cestou pôsobia karotenoidy

dovanými LDL. Týmto vlastnosťami sa vitamín E zásadne odlišuje od iných antioxidantov a javí sa významným, špecifickým inhibítorom rozvoja aterosklerózy. *Hlavným zdrojom vitamínu E* sú rastlinné oleje (slnečnicový, sezamový, repkový, sójový), kukuričné a obilné klíčky, sója, orechy, lieskové oriešky, píniové jadierka, mandle, ovsené vločky a vnútornosti (Krajčovičová a kol., 2002; Ursellová, 2004). Na základe výskumu Belajovej (1999) veľmi významným zdrojom vitamínu E je surový palmový olej a červený palmový olej, ktoré sa vyznačujú protirakovinovými účinkami voči niektorým druhom nádorov.

Podľa údajov Hlúbika (2002) **vitamín C** v synergickom vzťahu s vitamínom E pôsobí ako protektívny faktor na úrovni inhibície oxidácie LDL lipoproteínov, inhibície adhézie leukocytov na cievny endotel a ovplyvňuje endoteliálnu dysfunkciu. Na základe štúdie Wannamethee a kol. (2006) vysoký príjem antioxidantného vitamínu C a vysoká koncentrácia tohto vitamínu v krvi chráni ľudský organizmus pred ischemickou chorobou srdca. Optimálny pomer vitamínu C k vitamínu E má byť väčší ako jeden, vtedy je najúčinnnejšie pôsobenie vitamínu E voči voľným radikálom resp. obnova tokoferylradikálu vitamínom C (Valachovičová a kol., 2003). Hlavným zdrojom vitamínu C je ovocie (najmä drobné bobuľové plody) a zelená listová zelenina. Výnimočne vysoké koncentrácie vitamínu C obsahujú čierne

ako antioxidanty a zabránením oxidácie LDL lipoproteínov chránia organizmus pred aterosklerózou (Cooper a kol., 1999). Podľa údajov Béderovej (2000) najúčinnnejší antioxidant z karotenoidov je lykopen a beta-karotén, naopak vitamín A je málo účinný antioxidant. Beta-karotén sa pripisuje preventívne pôsobenie v oblasti kardiovaskulárnych ochorení, rakoviny pľúc a niektorých typov rakoviny tráviaceho traktu. *Veľmi dobrými zdrojmi karotenoidov* sú citrusy, tekvica, šalát hlávkový, melón, marhule, broskyňa, sušené slivky a kukurica (Vitamín A, 2002; Nejedlý, 2000). Podľa Belajovej (1999) surový palmový olej sa vyznačuje tiež ako významný zdroj karotenoidov. Najviac β -karoténu obsahujú: mrkva, špenát, šípky, paradajky, paprika, brokolica a strukoviny. Vitamín A sa nachádza hlavne v mlieku a mliečnych výrobkoch, teľacej pečeni, pečeni rýb, vo vajčkách a v rybom oleji (Béderová, 2000; Vitamín A, 2002; Ursellová, 2004).

Na základe údajov Dhanasekara a Rena (2005) **koenzým Q₁₀** je charakteristický ako lipidový antioxidant, ktorý reguluje membránovú fluiditu, recykluje redukovaný formu vitamínu C a vitamínu E a chráni membránové fosfolipidy pred peroxidáciou. Tento koenzým má významnú úlohu ako ochrana buniek pred oxidačným poškodením. Koenzým Q₁₀ je v tukoch rozpustný antioxidant, nachádzajúci sa vo všetkých organizmoch a je účinným prostriedkom pri

liečbe a prevencii neurodegeneratívnych, kardiovaskulárnych a nádorových ochorení. Určený denný príjem koenzýmu Q₁₀ sa pohybuje medzi: 30–300 mg a za *zdroje* tejto látky sa považujú morské živočíchy, mäso a celozrnné výrobky (Ursellová, 2004).

Selén redukuje hydrogénperoxidázu a peroxidázu lipidov a priaznivo pôsobí pri zhlukovaní krvných doštičiek. Dlhodobé podávanie selénu v primeranom množstve pôsobí priaznivo na prevenciu koronárnych srdcových chorôb a vzniku trombóz. Holandskí výskumníci preukázali priamu súvislosť rizikosti infarktov myokardu a hladiny krvného selénu. Zaujímavý je poznatok o nedostatku selénu v nechtach najmenej rok pred mozgovou, či srdcovou príhodou (Výmola, 2002). *Zdrojom selénu* pre zvieratá a človeka je potrava, voda a vzduch. Selén sa nachádza v celom rade bežne dostupných potravín. Vyskytuje sa v mäsoch a mliečnych výrobkoch (tvaroh, syry), morských rybách, krevetách, vnútornostiach, vajčkách, strukovinách, obilninách, pšeničných klíčkoch, kukurici, cibuli, cesnaku, póre, pažitke, orechoch, hubách a citrusových plodoch. Hlavným zdrojom selénu pre človeka je mäso a zelenina pestovaná v pôde s dostatkom selénu. Dôležitá je biologická dostupnosť selénu. Biologická dostupnosť selénu z potravín je závislá od jeho chemickej formy a tiež od takých výživových faktorov, ako sú napr. obsah a zloženie bielkovín, tukov, cukrov, minerálnych látok, vitamínov, mastných kyselín, aminokyselín a vlákniny. Využitelnosť selénu z múky, mäsa a mlieka je vysoká. V niektorých rastlinách ako sú kukurica, sója a hriby je jeho využitelnosť nižšia. Hoci obsah selénu v rybách je vysoký, tieto nie sú dostatočným zdrojom dostupného selénu, čo je napr. čiastočne spôsobené vyšším obsahom ťažkých kovov (napr. ortuti) (Maďarič, Kadřabová, 1999).

Nízky prísun **medi** súvisí so zvýšenou hladinou LDL cholesterolu a zníženou koncentráciou HDL cholesterolu. Preto pravdepodobne nízka hladina medi potenciálne prispieva ku vzniku srdcových a obehových ťažkostí, ktoré môžu viesť k plne rozvinutému srdcovému ochoreniu (Ursellová, 2004). Je pozoruhodné, že sice medzi obsahujúci metaloenzým ceruloplazmín má antioxidantný účinok, na druhej strane zvýšená hladina cirkulujúceho ceruloplazmínu je spojená s vyšším rizikom vzniku kardiovaskulárnych ochorení (Shukla a kol., 2006). *Med'* sa nachádza v čerstvej listovej zelenine, ovocí, pšenici, strukovinách, mede, orechoch, vnútornostiach, morských živočíchoch a v mliečnych výrobkoch. Med' je prítomná v potravinách ako súčasť niektorých enzýmov obsahujúcich tento kovový ión (polyfenolázy) (Zadák, 2003).

Do popredia sa dostávajú aj antioxidačné látky **fenolickej povahy** červeného vína, olivového oleja, rôznych druhov ovocia a zeleniny, ovocných štiav, korenín (rozmarín, šalvia, saturejka, tymián) a niektorých olejninových semien. Prísady obsahujúce takéto fenolické látky sú vhodné antioxidanty pri skladovaní a tepelnej úprave, napr. smažení v tuku. Môžu znížiť straty esenciálnych mastných kyselín, liposolubilných vitamínov a provitamínov o 30–70 % (Parkányiová a kol., 2003). Polyfenolové antioxidanty sú značne rozšírené v rastlinných zdrojoch a zahŕňujú niekoľko rozličných skupín, ako sú flavonoly, katechíny, taníny a ďalšie. Často sú prítomné v rastlinách ako estery organických kyselín alebo ako glykozidy,

a tým je množstvo týchto rôznych polyfenolových antioxidantov v rastlinách nesmierne veľké (Dragsted a kol., 1998). Polyfenoly majú široké spektrum priaznivých účinkov na ľudské zdravie, vrátane antioxidačných, antisklerotických, antikancerogénnych, antimikrobiálnych, imunomodulačných a protizápalových účinkov. Ďalej sa polyfenoly zúčastňujú na procesoch regulácie tlaku krvi a hladiny glukózy v krvi. Polyfenoly znižujú trombotické javy, a tým prispievajú k zlepšeniu aterosklerózy a zníženiu výskytu chorobnosti a úmrtnosti na choroby cievnej sústavy. Polyfenoly sú schopné viazať LDL a VLDL v plazme a chrániť ich pred oxidáciou, a tým zabrániť vzniku aterosklerózy (Čepička, Karabín, 2002; Devlieghere

a kol., 2002).

Popri horeuvedených údajoch je veľmi dôležité zdôrazniť, že je potrebné dbať na vyvážený príjem všetkých antioxidantov, vďaka čomu sa dosiahne ich **synergický účinok**.

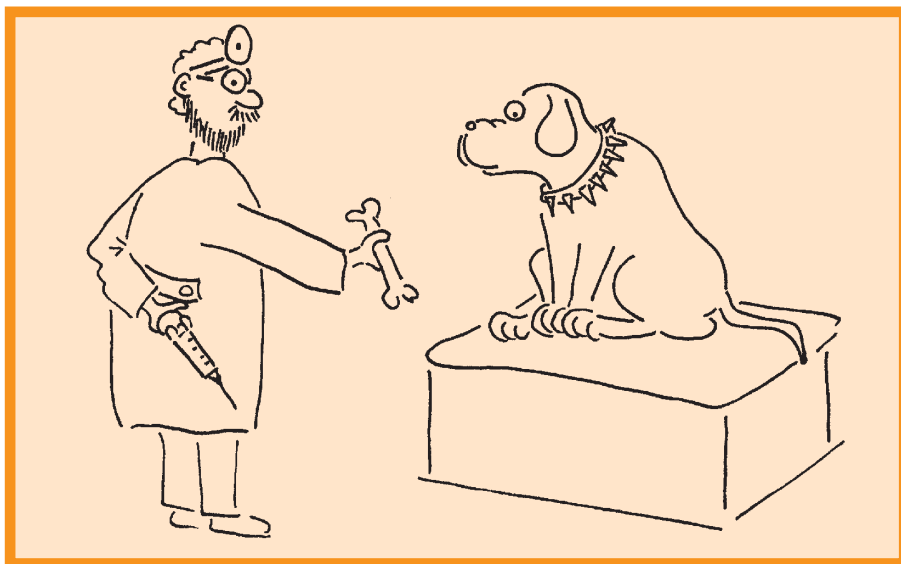
Z toho vyplýva, že pravidelný prívod potravín s vysokým obsahom antioxidantov zabezpečí ochranu proti škodlivým účinkom voľných radikálov a predstavuje dôležitú ochranu pred vznikom a rozvojom kardiovaskulárnych ochorení. Z hľadiska udržiavania zdravia je preto veľmi dôležité zabezpečenie organizmu zásobou efektívnych a špecifických antioxidantov.

Literatúra u autorov.

VETERINÁRNA ETOLÓGIA AKO INTEGRÁLNA SÚČASŤ VETERINÁRNEJ MEDICÍNY

Kottferová, J., Mareková, J., Novacký, M.,

Univerzita veterinárskeho lekárstva v Košiciach, Komenského 73, 041 81 Košice, Slovenská republika

O zvieratá a ich správanie človek prejavoval záujem už od nepamäti. Zo začiatku sa o ne zaujímal ako o zdroj potravy, neskôršie sa mnohé zo zvierat stali uctievanými bytosťami a vstúpili aj do mytológie a sveta bájok a rozprávok. Napokon sa mnohé z nich stali spoločníkmi človeka a zdieľali s ním jeho osudy.

Vedecký záujem o skúmanie správania živočíchov má svoju tradíciu a mnohí autori už dávno upozorňovali na potrebu poznania jednotlivých aspektov správania živočíchov v rôznych životných situáciách. Možno povedať, že etológia je pomerne mladý vedný odbor. Jej poslaním je štúdium správania zvierat pomocou biologických metód. Biologické disciplíny ako je etológia živočíchov vo voľnej prírode, etológia hospodárskych dru-

hov zvierat, veterinárna etológia, všeobecná ekológia, fyziológia živočíchov, prípadne psychiatria a psychológia podstatne obohacujú vedu o správaní o mnohé dôležité informácie.

Veterinárna etológia má najväčší význam pri analýze a riešení vyhranených behaviorálnych deviácií, či etopatií a tiež ochoreníach determinovaných správaním. Preto je žiaduce definovať veterinárnu etológiu ako **vednú disciplínu zaoberajúcu sa diagnostikou, prevenciou a liečbou primárnych etopatií** zahrňujúcich behaviorálnu etológiu klinických ochorení. **Primárne etopatie** majú neurologickú a animálno-psychiatrickú podstatu a **sekundárne abnormality správania** vznikajú ako dôsledok klinických ochorení (napríklad psinky alebo besnoty).

V minulosti veterinárna etológia bola akceptovaná výlučne u spoločenských zvierat a koní. Bola zaznávaná pri klinickej liečbe behaviorálnych porúch u produkčných hospodárskych zvierat. V súčasnosti je veterinárna etológia najčastejšie interpretovaná ako **vedná špecializácia popisujúca a analyzujúca behaviorálne charakteristiky domestikovaných zvierat a zvierat žijúcich v zajatí, primárne a sekundárne príčiny etopatií, ich terapiu a prevenciu**.

Veterinárna etológia je integrálne prepojená skoro so všetkými veterinárnymi disciplínami. Z hľadiska veterinárnej praxe sa týmto ponúka nový medicínsky prístup holistického typu, z ktorého vyplýva klinicko-liečebné zameranie nielen na stanovenú diagnózu, ale aj zohľadnenie zvieraťa, ako kontextuálneho biologického, medicínskeho, psychosociálneho a environmentálneho celku.

Veterinárna etológia zahŕňa tri časti, ktoré sú znázornené v nasledujúcej schéme:

Veterinárna etológia = Všeobecná etológia + Aplikovaná etológia + Klinická etológia

Všeobecná etológia vyjadruje biologickú podstatu zvierat (vrodené a naučené správanie).

Aplikovaná etológia zahŕňa správanie sa jednotlivých druhov domestikovaných zvierat a zvierat žijúcich v zajatí, a to v ich normálnej podobe.

Klinická časť veterinárnej etológie ju finalizuje a predstavuje exaktné východiská pre klinickú a veterinárnu prax. Diagnostikuje, lieči a navrhuje preventívne postupy etopatií.

Klinické ochorenia sa môžu prezentovať deviaciami správania zvierat. Podobne to platí aj *vice versa*, porucha správania môže spôsobiť klinické ochorenie. Deviacie správania môžu teda byť príčinou fyziologických dysfunkcií. Preto znalosti nadväznosti správania, fyziológie, zdravia a produkcie majú veľký význam pre prax veterinárnych lekárov.

Zhoršenie welfare zvierat sa často, najmä v chronických prípadoch, prejaví zmenou v správaní, pričom zdravotný stav zvierat nemusí byť alterovaný. Výskyt abnormálneho správania signalizuje, že niektorá z fyzických alebo psychických potrieb zvierat nie je naplnená a zároveň, že veľmi pravdepodobne ide o chronický stav. To je priestor pre veterinárnu etológiu, aby problém identifikovala a navrhla adekvátny spôsob riešenia ako aj následnej prevencie.

Podobne ako v klasickej veterinárnej medicíne, aj tu sa využíva obvyklý postup od anamnézy, cez vlastné vyšetrenie, stanovenie diagnózy k samotnej terapii a návrhu na prevenciu. Avšak nespomenuli sme prvý krok, ktorý je nutný k tomu, aby veterinárny lekár mohol začať pracovať. A síce majiteľ zvierat sa musí rozhodnúť, či jeho zvierat potrebuje odbornú pomoc. V prípade fyzického zdravotného postihnutia to vo väčšine prípadov majiteľ urobí. V prípade behaviorálneho problému, pokiaľ tento významne neovplyvňuje produkciu zvierat alebo neobťažuje okolie, to také samozrejme nie je. Práve motivácia majiteľa je dôležitým prvkom, pretože terapia zvyčajne nie je jednoduchá a rýchla.

Rozdiel je aj v možnostiach diagnostiky. Oproti klasickej veterinárnej medicíne, kde je dostupné množstvo rôznych overených diagnostických postupov a testov, vo veterinárnej etológii je možné sa opierať väčšinou iba o anamnestické údaje majiteľa, chovateľa či ošetrojúceho personálu, pretože abnormálne správanie sa nemusí vyskytovať kontinuálne a vyšetrujúci ho niekedy nemusí mať možnosť sledovať. Práve tu je stále priestor na detailnejšiu špecifikáciu symptómov abnormálneho správania a vypracovanie metód na pozorovanie zvierat alebo dotazníkov pre majiteľov, čo napomôže k rýchlejšej a presnejšej diagnostike.

Vo veterinárnej etológii môžeme hovoriť o rôznych formách terapie. Z hľadiska spôsobu to je:

1. **Behaviorálna terapia** – uplatňuje sa najmä u spoločenských zvierat a u koní, napr. úprava denného režimu, zmena prístupu chovateľa. Tento spôsob liečby patrí medzi dlhodobé. Ak je príčinou abnormálneho správania chovateľ, vyžaduje si to taktný prístup. Znamená to, že etológ musí posudzovať konkrétny problém nielen s prihliadnutím na zvierat. Musí byť zároveň schopný odhadnúť chovateľa a posúdiť aj vzájomný vzťah zvierat s chovateľom. Majiteľ nemusí byť ochotný z rôznych dôvodov vrátiť pravdu, niektoré detaily nemusí považovať za podstatné, prípadne si neuvedomuje súvislosti. Ak je príčinou samotný majiteľ, je potrebné vhodnou formou vysvetliť možnosti nápravy. Práve tu je dôležitá už vyššie spomínaná motivácia majiteľa.

2. **Environmentálna terapia** (úpravou prostredia zvierat) – napríklad sa odporúča zníženie hustoty zvierat, úprava podstielky, navrhne sa vhodné obohatenie prostredia.

3. **Farmakologická terapia** – ak predchádzajúce spôsoby terapie nie sú účinné, je možné použiť psychotropné farmaká.

4. **Chirurgická terapia** – v niektorých prípadoch môže byť riešením chirurgická intervencia, napríklad kastrácia kocúrov pri nežiaducej urinácii alebo operácia koní klkáčov.

Často je potrebné niektoré z týchto spôsobov kombinovať.

Uprednostnená by mala byť kauzálna terapia, napríklad obohatenie životného prostredia prasiatok pri kaudálnom kanibalizme, pred symptomatickou terapiou, ako je v tomto prípade kupirácia chvostíkov.

Najlepším spôsobom riešenia behaviorálnych problémov je prevencia. Prevencia je úzko spätá s edukáciou chovateľskej verejnosti či už hospodárskych alebo spoločenských zvierat. Zabezpečenie vhodného ustajnenia a výživy s ohľadom na konkrétne potreby jednotlivých druhov zvierat by malo byť samozrejmosťou. Dôležitá je spätná väzba – kontakt s majiteľom, či je navrhnutá terapia alebo prevencia účinná.

Veterinárna etológia je výraznou príležitosťou pre veterinárnu medicínu zachytiť svetový trend a perspektívy novodobej filozofie biologicko-medicínskych smerov.

Autor obrázku:
M. Fejsáková

TÝRANIE ZVIERAT AKO TRESTNÝ ČIN

Hockicko, T., Bugarský, A., Korim, P., Takáčová, D.

Univerzita veterinárskeho lekárstva, Komenského 73, 041 81 Košice, Slovenská republika

V minulosti od roku 1961 do decembra 1991 trestný zákon neobsahoval ustanovenia na ochranu zvierat pred ich týraním. Vtedajšia právna úprava umožňovala postih konania páchatela voči zvierat len pre trestný čin poškodzovania cudzej veci podľa § 257 Trestného zákona. Nový prístup k problematike ochrany zvierat zaznamenala novela Trestného zákona, keď zákonom č. 557/1991 Zb. z 30. decembra 1991 po prvýkrát od roku 1961 zaviedla do trestného práva osobitnú skutkovú podstatu zameranú na ochranu zvierat v podobe trestného činu „týranie zvierat“ podľa § 203 Trestného zákona. Objektom tohto trestného činu sa stalo samotné zvierat, resp. záujem na ochrane určitého minima humanizmu vo vzťahu človeka voči zvierat, (ktoré je živým tvorom, schopným pociťovať bolesť a utrpenie) v súvislosti s jeho týraním, poškodzovaním jeho zdravia a jeho bezdôvodným usmrtením.

Páchatelom tohto trestného činu môže byť

osoba, ktorá svojím konaním prekročí rámec spoločnosťou uznávaného chovania a prístupu k zvierat v intenzite, ktorá znamená vystavenie zvierat surovému, bezohľadnému nakladaniu a zjavnému utrpeniu.

Skutková podstata trestného činu § 203 – Týranie zvierat mala nasledovnú dikciu:

- 1) Kto týra zvierat, hoci bol za obdobný priestupok v poslednom roku postihnutý alebo za taký čin v posledných dvoch rokoch odsúdený, potrestá sa odňatím slobody až na jeden rok alebo zákazom činnosti alebo peňažným trestom.
- 2) Kto utýra zvierat, potresce sa odňatím slobody až na jeden rok alebo zákazom činnosti alebo peňažným trestom.
- 3) Odňatím slobody až na dva roky sa páchatel potresce, ak spácha čin uvedený v odseku 1 alebo 2 verejne alebo na mieste verejnosti prístupnom.

Ustanovenie § 203 Trestného zákona obsa-

hovalo dve samostatné skutkové podstaty upravené v odseku 1 a v odseku 2 citovaného zákona.

V odseku 1 citovaného ustanovenia zákonodarca podmienil trestnosť páchatela v prípade týrania spätnosťou, t.j. predchádzajúcim postihom za obdobný priestupok, či odsúdením za rovnaký trestný čin (za priestupok v poslednom roku a za trestný čin v posledných dvoch rokoch).

V odseku 2 v prípade utýrania nepodmienil trestnosť žiadnymi ďalšími zákonnými znakmi.

Odsek 3 uvedeného zákonného ustanovenia umožňoval prísnejší postih páchatela, ktorý spáchal čin uvedený v odseku 1 alebo v odseku 2 v tzv. kvalifikovanej skutkovej podstate, ak páchatel spáchal čin verejne alebo na mieste verejne prístupnom.

Zvieratom pre naplnenie zákonných znakov tohto trestného činu sa rozumie každý živočíšny stavovec okrem človeka, nie však plo-

dy (féty) alebo embryá. K stavovcom patria najmä cicavce, plazy, vtáky, obojživelníky a ryby.

Za týranie v (ods. 1) ustanovenia §203 a v súčasnosti §378 sa považovalo konanie taxatívne vypočítané v zákone č. 115/1995 Z.z. o ochrane zvierat a od nástupu účinnosti zákona č. 488/2002 Z.z. o veterinárnej starostlivosti, konanie uvedené v §21 ods. 2 a v súčasnosti konanie uvedené v zákone č. 39/2007 Z.z. v § 22.

Pre aplikáciu ods. 1 už citovaných ustanovení Trestného zákona sa postihnutím za obdobný čin rozumie postihnutie za priestupok, ku ktorému musí dôjsť v predchádzajúcich 12 mesiacoch roka, v ktorom sa rozhoduje o spáchaní trestného činu.

Odsúdením sa rozumie len právoplatné odsúdenie. Nie je však potrebné, aby došlo k výkonu trestu, hoci len sčasti. K odsúdeniu ale musí dôjsť v predchádzajúcich 24 mesiacoch pred spáchaním trestného činu.

Utýraním zvierat sa rozumelo jeho usmrtenie bez primeraného dôvodu.

Trestné bolo a je týranie zvierat ako voľne žijúcich, tak i chovaných v starostlivosti ľudí. Nezáleží na tom, či ide o zviera vo vlastníctve páchateľa alebo o zviera cudzie.

Pojmy ak je čin spáchaný verejne alebo na mieste verejnosti prístupnom zákonodarca definuje nasledovne: Trestný čin je spáchaný verejne, ak je spáchaný:

- a) obsahom písomnosti alebo rozširovaním spisu, filmom, rozhlasom, televíziou alebo iným obdobne účinným spôsobom alebo
- b) pred viac ako dvoma prítomnými osobami súčasne.

Miestom verejnosti prístupným je každé miesto, kam má prístup široký okruh ľudí individuálne neurčených a kde sa tiež spravidla viac ľudí zdržuje, takže hrubá neslušnosť alebo výtržnosť by mohla byť postrehnutá viacerými ľuďmi (v dobe činu však tam nemusia byť). Prístupnosťou sa rozumie možnosť vidieť a počuť prejav páchateľa, i keď miesto činu nie je priamo verejnosti prístupné (napr. je za plotom, na lešení a pod.).

Takéto miesto však nemusí byť prístupné bez obmedzenia komukoľvek a kedykoľvek (napr. ulica, parky, staničné haly a pod.), ale postačí, že sú prístupné len niektorým osobám určeným napríklad povahou ich zamestnania (továrnska hala, stavenisko a pod.), alebo inak (napr. zdravotnícke stredisko, škola a pod.) a v určitú dobu (napr. v sezóne, v čase otváracích hodín, v dobe dopravy a pod.).

Za miesto verejnosti prístupnej nie je možné spravidla považovať ubytovňu, študentský domov, kancelárie a pod. V žiadnom prípade to nie sú byty ani iné priestory v obytnom dome, a to ani vtedy, ak je hlasitý výtržnícky prejav v najbližšom okolí dobre počuť.

Závažnejším spôsobom konania sa rozumie páchanie trestného činu podľa § 138 Tr. Zák.

- a) so zbraňou okrem trestných činov úkladnej vraždy podľa § 144, vraždy podľa § 145, zabitia podľa § 147 a § 148, usmrtenia podľa § 149, ublíženia na zdraví podľa § 155, § 156 a § 157,

- b) po dlhší čas,
- c) surovým alebo trýznivým spôsobom,
- d) násilím, hrozbou bezprostredného násillia alebo hrozbou inej ťažkej ujmy,
- e) vlámaním,
- f) ľstou,
- g) využitím tiesne, neskúsenosti, odkázanosti alebo podriadenosti,
- h) porušením dôležitej povinnosti vyplývajúcej z páchateľovo zamestnania, postavenia alebo funkcie alebo uloženej mu podľa zákona,
- i) organizovanou skupinou, alebo
- j) na viacerých osobách.

Aplikácia ods.1 § 203 Tr. zákona za trestný čin týrania zvierat sa v praxi ukázala ako málo realizovateľná.

Z dostupných štatistických údajov získaných v spolupráci s orgánmi činnými v trestnom konaní za obdobie rokov 1996–2006 vyplynulo, že k postihu páchateľov za trestný čin týrania zvierat podľa ods. 1 § 203 Trestného zákona nedošlo ani v jednom prípade. Zákonodarca totiž podmienil postih páchateľa recidívou, t.j. predchádzajúcim postihom za priestupok, či odsúdením za taký čin (za priestupok v poslednom roku a za obdobný čin v posledných dvoch rokoch).

Páchatelia tohoto trestného činu boli postihnutí vo väčšine prípadov za odsek 2 a pri splnení zákonných podmienok i za odsek 3 citovaného zákonného ustanovenia.

Takto za sledované obdobie rokov 1996–2006 bolo v Slovenskej republike za trestný čin týrania zvierat podľa § 203 Trestného zákona a v roku 2006 aj podľa §378 Trestného zákona

stíhaných 163 osôb, obžalovaných bolo 144 osôb. V Košickom kraji v rovnakom období za uvedený trestný čin bolo stíhaných 69 a obžalovaných 62 osôb. Ešte v čase Trestného zákona účinného do 31.12.2005, ale najmä v čase priprav rekonštrukcie trestných kódexov, viaceré subjekty iniciovali zmenu ustanovenia ods. 1 § 203 Trestného zákona v tom zmysle, aby toto ustanovenie nebolo podmienené spätnosťou, t.j. predchádzajúcim postihom, či odsúdením. Od rekonštrukcie očakávali zmenu namietaného ustanovenia.

V novom Trestnom zákone č. 300/2005 Z.z. v ustanovení § 378 – týranie zvierat došlo k čiastočnému spresneniu znakov základnej skutkovej podstaty a kvalifikovaných skutkových podstatí trestného činu týrania zvierat, ale k očakávanej zmene nedošlo.

(1) Kto

- a) týra zviera, hoci bol za obdobný čin v predchádzajúcich dvanástich mesiacoch postihnutý alebo za taký čin v predchádzajúcich dvadsiatich štyroch mesiacoch odsúdený,
 - b) týra zviera zvlášť krutým a surovým spôsobom, alebo
 - c) utýra zviera,
- potrestá sa odňatím slobody až na jeden rok.
- (2) Odňatím slobody na šesť mesiacov až tri roky sa páchateľ potrestá, ak spácha čin uvedený v odseku 1
- a) na viacerých zvieratách,
 - b) verejne alebo na mieste prístupnom verejnosti,
 - c) na zvierati osobitne chránenom zákonom, alebo
 - d) závažnejším spôsobom konania.

Tohoto trestného činu sa dopustí nielen ten, kto týra zviera, hoci bol za obdobný priestupok v predchádzajúcich dvanástich mesiacoch postihnutý alebo za taký čin v predchádzajúcich dvadsiatich štyroch mesiacoch odsúdený, ale aj ten, kto týra zviera zvlášť hrubým a surovým spôsobom. Napriek takému upresneniu, súdy pri rozhodovaní o vine a treste musia rešpektovať zásadu „*nullum crimen sine lege, nulla poena sine lege*“. Za trestný čin môžu považovať len konanie páchateľa, ktorého znaky sú uvedené v skutkovej podstate trestného činu. Preto aj dnes bez potrestania zostávajú páchatelia, ktorí síce evidentne zviera týrali, ale v predchádzajúcich dvanástich mesiacoch neboli postihnutí v konaní o priestupkoch alebo za taký čin v predchádzajúcich dvadsiatich štyroch mesiacoch odsúdení.

Prostriedkami trestného práva sa postihujú prakticky len najzávažnejšie formy týrania zvierat – ich utýranie – ich usmrtenie.

Je tomu tak aj preto, že regionálne a potravinové správy sa v priestupkových konaniach zaoberajú protiprávnymi konaniami, ktoré sú priestupky len veľmi sporadicky. Keďže chýbajú rozhodnutia z priestupkových konaní, nemôžu orgány činné v trestnom konaní a súdy kvalifikovať protiprávne konania ako trestné činy.

KUPIRÁCIA UŠÍ AKO NEDOVOLENÝ ZÁKROK

Bugarský, A., Dousek, J.*, Takáčová, D.

Univerzita veterinárskeho lekárstva, Komenského 73, 041 81 Košice, Slovenská republika

*Státní veterinární správa ČR, Praha, Česká republika

Medzi nedovolené zákroky patrí rad zákrokov meniacich vzhľad a prejavy zvierat.

Právny poriadok v Slovenskej republike, okrem iných úkonov, nepovoľuje vykonávanie kupírovania uší ako kozmetického zákroku. Vymedzenie pojmu „kupírovanie uší“ nie je v SR obsiahnuté v žiadnej právnej úprave. Treba ním rozumieť úkon, ktorý v Českej republike je vymedzený v zákone č. 246/1992 Sb. na ochranu zvierat proti týraniu (§ 3 písm. t); kupírovanie uší je charakterizované ako kozmetický zákrok na oboch stranách hlavy zvierťa, v dôsledku ktorého dochádza v podobnom tvare k strate ušného boltca, a tým k zmene vzhľadu zvierťa.

Amputáciu ušného boltca však možno vykonať zo zdravotných dôvodov. Takýto zákrok nemá – nesmie byť vykonaný obojstranne, s cieľom zabezpečiť symetriu. Nie sú výnimočné prípady, keď chovatelia naliehajú na veterinárneho lekára, aby takýto zákrok vykonal a sú prípady, keď veterinárny lekár takejto požiadavke vyhovie. Prípady sú zdôvodnené údajnými zdravotnými dôvodmi, pričom o akú zdravotnú indikáciu ide, uvedené v zdravotnej dokumentácii nie je. Skúsenosti klinikov potvrdzujú, že v praxi nie sú prakticky zaznamenávané chorobné stavy indikujúce vykonanie kupírovania (oboch) uší zo zdravotných dôvodov. Z kauzistiky známe prípady potvrdzujú, že kupírovanie uší nebolo vykonávané u psov plemien, kde to chovateľské poriadky nepredpokladali. Pritom práve u jedincov reprezentantov takýchto plemien sa najčastejšie vy-

skytujú zápaly vonkajších zvukovodov (pudle, španiele). Naopak, kupírované boli uši u psov plemien, ktoré takýmto stavmi trpia najmenej (boxeri, fúzači, doberman, a i.). Treba poznamenať, že zápal zvukovodu nie je dôvodom na vykonanie kupirácie uší. Argumentovanie tvrdením, že psy si poškodzujú ušné boltce pri práci v teréne, neobstoí. Jazvečíky a stavače, psy s prevísajúcimi ušami pracujú v teréne a napriek tomu sa u nich kupirácia uší nevykonávala.

V minulosti dôvodom, pre ktorý sa vykonávalo kupírovanie uší, bola skutočnosť, že psy boli používané na zápasenie, strážili stáda hospodárskych zvierat pred predátormi a zlodejmi. Kupírovanie uší znižovalo možnosť uchopiť psa útočníkom. Medzi dôvody patrila aj skutočnosť, že pes so vztýčenými ušami pôsobí agresívnejšie, čím u človeka vzbudzuje väčší rešpekt. Zákrok upravujúci – zmenšujúci ušné boltce bol samozrejmosťou u zástupcov niektorých plemien a predpokladali ho medzinárodné štandardy. Kupírovanie uší tak prispelo k oslabeniu šľachtiteľských snáh, ktoré mali vyústiť v zmeny vzhľadu, veľkosti a tvaru ušných boltcov, keďže ich bolo možné kozmetickým zákrokom meniť.

Mnohí odborníci upozorňovali na skutočnosť, že zmenšenie plochy ušného boltca znižuje možnosť efektívne regulovať telesnú teplotu psa. Dôkazom správnosti ich tvrdenia sú malé ušné boltce polárnej líšky a naopak, veľké ušné boltce feneka žijúceho v teplých zemepisných pásmach (Zambia, Tanzánia, Etiópia).

Dôvodom pre nepodporovanie kupírovania uší je aj silueta psa so vztýčenými ušami, vyvolávajúca častejšie konflikty medzi psami.

Neobstoí ani argumentácia chovateľov obhajujúcich kupírovanie uší, že zákrok sa vykonáva v celkovej anestézii. Anestézia nezabráni nástupu pooperačnej bolesti. Táto skutočnosť je vážnejšia ako tvrdenie, že niektoré psy vyzerajú „neobvykle“.

Za súčasnej právnej úpravy účasť psa s kupírovanými ušami na verejnom vystúpení možno kvalifikovať ako propagáciu týrania zvierat.

Ochrancovia zvierat upozorňujú na skutočnosť, že moderná veterinárna medicína pozná techniky vykonávania plastických zákrokov sledujúcich nahradenie poškodeného tkaniva. Nie je vylúčená účasť psa na verejnom vystúpení, u ktorého bolo kupírovanie uší vykonané pred nástupom účinnosti zákona, ktorý takéto konanie zakázal. Z účasti na takýchto akciách však by mali byť vylúčené psy dovezené z krajín, kde kupírovanie uší nie je zakázané.

Európska únia ponecháva takmer výlučne na vôli svojich členských štátov, aby si problematiku chovu psov upravili vlastnými predpismi.

Literatúra u autorov

Príspevok vznikol ako súčasť riešenia projektu KEGA č. 3/5186/07

SVETOVÝ DEŇ MLIEKA

(Konferencia k svetovému dňu mlieka)

MINISTERSTVO
PÔDOHOSPODÁRSTVA
SLOVENSKEJ REPUBLIKY

Dňa 26. mája 2009 o 9.30 hod. sa v Banskej Bystrici v priestoroch Europa culture center konala Konferencia o aktuálnej legislatíve a podporách v oblasti mlieka a mliečnych výrobkov, pod svoju záštitu ju zbralo Ministerstvo pôdohospodárstva SR pri príležitosti svetového dňa mlieka. Konferenciu, ktorej predmetom vystúpení jednotlivých prednášajúcich boli otázky k problematike aktuálnej legislatívy a k podporám v oblasti mlieka a mliečnych výrobkov otvoril minis-

ter pôdohospodárstva SR Ing. Stanislav Becík, PhD. Pán minister vo svojom vystúpení oslovil všetkých výrobcov, spracovateľov mlieka, ale aj všetkých, pre ktorých je mlieko neoddeliteľnou súčasťou každodenného života. Pán minister spomenul akú má mlieko dôležitú úlohu vo výžive ľudí, z akých dôležitých minerálnych prvkov sa skladá, ale aj to akými dôležitými zmenami sektor mlieka za posledné roky prešiel. Vo svojom vystúpení poukázal na realitu, že

Slovensko má extrémne nízku spotrebu mlieka, a preto sa radí na posledné priečky nielen v Európe, ale aj vo svete. Situácia v sektore mlieka je kritická, nákupné ceny surového kravského mlieka sú veľmi nízke a nepokrývajú náklady na jeho výrobu. Ministerstvo pôdohospodárstva hľadá opatrenia, ktoré by zastavili likvidáciu chovov hovädzieho dobytku a chovov kráv s trhovou produkciou. Na záver svojho príhovoru pán minister všetkým prítomným poprial veľa síl a energie potrebnej na zdolanie problémov v sektore mlieka.

Konferencia pokračovala vystúpeniami odborníkov v danej oblasti z Ministerstva pôdohospodárstva SR, prvovýroby mlieka,

spracovateľov mlieka, Štátnej veterinárnej a potravinovej správy SR, Univerzity veterinárskeho lekárstva, Úradu verejného zdravotníctva a pozostávala z 9 okruhov:

- Priamy predaj malých množstiev a dodávanie malého množstva prvotných produktov živočíšneho pôvodu – predaj „z dvora“.
- Význam mlieka vo výžive.
- Aktuálna situácia v sektore prvovýroby mlieka na Slovensku a v Európskej únii.

- Situácia v sektore spracovania mlieka na Slovensku a EÚ.
 - Oblasti legislatívy pre mlieko a mliečne výrobky, ktoré si vyžadujú pozornosť.
 - Prínos konzumácie mlieka a mliečnych výrobkov pri tvorbe a ochrane zdravia človeka z odborného hľadiska.
 - Politika kvality.
 - Podpora spotreby mlieka v školách – „Školské mlieko“.
 - Slovenská bryndza a dôvody jej ochrany.
- Tejto májovej konferencie, konanej pri

príležitosti svetového dňa mlieka, sa zúčastnili odborníci zo všetkých oblastí v sektore mlieka, z prvovýroby, spracovateľov mlieka a tiež z oblasti úradnej kontroly potravín. Prostredníctvom takýchto konferencií, ktoré sa konajú pod záštitou Ministerstva pôdohospodárstva SR, sú všetky zainteresované zložky v sektore mlieka informované o všetkých možných podporných opatreniach, ako aj o nových pripravovaných opatreniach Ministerstva pôdohospodárstva SR, ktoré by mohli prispieť k zlepšeniu situácie v tomto ťažko skúšanom sektore a prispieť k zvýšeniu spotreby mlieka a mliečnych výrobkov.

M. Kantíková,
MP SR

HYGIENA ALIMENTORUM MÁ 30 ROKOV

Nagy, J.

Univerzita veterinárskeho lekárstva, Komenského 73, 041 81 Košice, Slovenská republika

Medzinárodná vedecká konferencia Hygiene alimentorum XXX sa konala v dňoch 13.-15. mája 2009 v hoteli Patria na Štrbskom Plese vo Vysokých Tatrách s odborným zameraním na „Produkciiu hydiny, vajec, rýb a zveriny v podmienkach spoločného trhu.“

Na tému „60 rokov výučby na Univerzite veterinárskeho lekárstva v Košiciach“ referát rektora Univerzity veterinárskeho lekárstva v Košiciach prof. MVDr. Emila Pilipčinka, PhD. predniesol prorektor Univerzity veterinárskeho lekárstva v Košiciach doc. MVDr. Peter Korim, PhD. Vyše 200 našich a zahraničných účastníkov konferencie (Česká republika, Poľská republika, Rakúsko, Veľká Británia, Chorvátsko, Bosna a Hercegovina) oboznámil s rozvojom v oblasti možností poskytovania vzdelávania, najmä za ostatných desať rokov. Po zhodnotení úspechov a uvedení početných práv univerzity v rôznych oblastiach výučby

a výsledkov komplexnej akreditácie uviedol doc. Korim aj jeden z najvýznamnejších údajov, že Akreditačná komisia na základe hodnotenia splnenia kritérií začlenenia vysokej školy medzi univerzitné vysoké školy konštatovala, že Univerzita veterinárskeho lekárstva v Košiciach spĺňa kritériá na zaradenie medzi univerzitné vysoké školy podľa § 2 ods. 13 písm. a) zákona o vysokých školách (ďalšie informácie o prednesenej téme sú uvedené v Zborníku z konferencie Hygiene alimentorum XXX).

Významné výročie v rámci výročia univerzity má aj konferencia HYGIENA ALIMENTORUM. O jej vzniku, tridsaťročnej existencii a budúcnosti hovoril jej zakladateľ prof. MVDr. Ján Pleva, DrSc. V svojom príhovore poukázal na niektoré miľníky, ako aj osobnosti v súvislosti s hygienou a technológiou potravín.

POČIATKY ROZVOJA HYGIENY POTRAVÍN NA SLOVENSKU

Bádateľský a systematický rozvoj hygieny potravín na Slovensku sa datujú až od roku 1920. S jeho realizáciou začal MVDr. Pavol Opluštil (narodil sa v Dlhej pri Trnave 25. novembra 1895). Vysokoškolské štúdiá ukončil na Vysokej škole zverolekárskej v Budapešti v roku 1919 a dizertačnú prácu spracoval pod vedením prof. Lenfelda na Vysokej škole zverolekárskej v Brne na tému „Hodnotenie strát pri porážaní zdravého hovädzieho dobytku a teliat domáceho pôvodu“. V roku 1920 nastúpil do služieb mesta Bratislava ako hygienik. Venoval sa najmä hygiene a technológii mäsa a mäsových výrobkov. Bratislava mala v tom čase starý schátralý bitúnok. Z iniciatívy MVDr. Opluštila bol postavený v rokoch 1925-28 nový, na to obdobie už moderný bitúnok. Mal halu pre zabíjanie hovädzieho

Obr. 1 MVDr. P. Opluštil

dobytka, halu pre zabíjanie koní a halu pre zabíjanie ošípaných. Nechýbala budova pre šarhovstvo s kafilériou. Bitúnok bol vybavený strojovou technikou v spolupráci so Škodovými závodmi. Administratívna budova poskytovala miestnosť pre vyšetrovanie mäsa na trichinelu a miestnosť pre bakteriológiu. S tým sa však MVDr. Opluštil neuspokojil, a preto naliehal na to, aby bola postavená nová budova pre laboratórne účely. Jednoposchodovú budovu „Ústav mesta Bratislavy pre vyšetrovanie potravín živočíšneho pôvodu“ slávnostne otvorili v roku 1936. Mala oddelenie pre vyšetrovanie mäsa a mäsových výrobkov, mlieka a mliečnych výrobkov a oddelenie pre vyšetrovanie ostatných potravín (vajcia, ryby, med, voda a pod.). Moderne bolo vybavené najmä bakteriologické chemické laboratórium.

MVDr. Opluštil bol poverený v roku 1938 vedením veterinárnej služby na Slovensku; funkciu vykonával až do rozpadu ČSR (1939). Už v tomto roku sa zaslúžil o vznik zverolekárskych komory na Slovensku a bol zvolený za jej predsedu. Aj tu si počínal veľmi iniciatívne. Najmä na spracovanie novej legislatívy (zatiaľ platili zákony a nariadenia z Uhorska). V roku 1943 bol uvedený do platnosti zákon o tlení zvieracích nákaz č. 100/1943 Sl. z. Jeho kolektívom pripravovaný zákon o hygiene potravín už čas neumožnil zrealizovať.

Obr. 2 Budova ústavu mesta Bratislavy pre skúmanie potravín živočíšneho pôvodu (1936)

V týchto rokoch pracovalo na Slovensku len 67 veterinárnych lekárov. Ako v celom protektoráte, tak aj v Brne Vysoká škola veterinárska nevyučovala, a tým ani neprodukovala nových absolventov. MVDr. Opluštil sa problém absencie zverolekárov snažil riešiť založením vysokej školy (prípadne fakulty) na území Slovenska. Na tomto úseku nemal úspech, podobne ako jeho povojnoví nástupcovia (najmä MVDr. S. Adamať). V roku 1949 sa na túto úlohu podujal prof. MVDr. Ján Hovorka, ktorý svojou iniciatívou, vytrvalosťou a najmä diplomaciou cieľ založiť Vysokú školu veterinársku v Košiciach v roku 1949 aj dosiahol.

LENFELDOVÉ A HÖKLOVE DNI

Na slávnostnom otvorení Ústavu mesta Bratislavy pre skúmanie potravín živočíšneho pôvodu dňa 6. decembra 1936 sa zúčastnil aj

Obr. 3 Prof. MVDr. J. Lenfeld

prof. MVDr. Ján Lenfeld. Vo svojom veľmi interesantnom prejave okrem iného povedal: „Dnes slávnostne otvárame nový moderný ústav, ktorý má byť nielen kontrolnou, ale aj poradnou a výskumnou ustanovizňou. Je potešiteľné, že je to práve v Bratislave, ktorá je iniciatívna v tomto smere a dáva tak dobrý príklad iným mestám v ČSR. Bratislava vybudovala nový potravinársky ústav, kde popri zverolekárovi – bakteriológovi bude pracovať aj bakteriológ – lekár a chemik, teda všetko odborníci, ktorí majú do činenia s kontrolou potravín“.

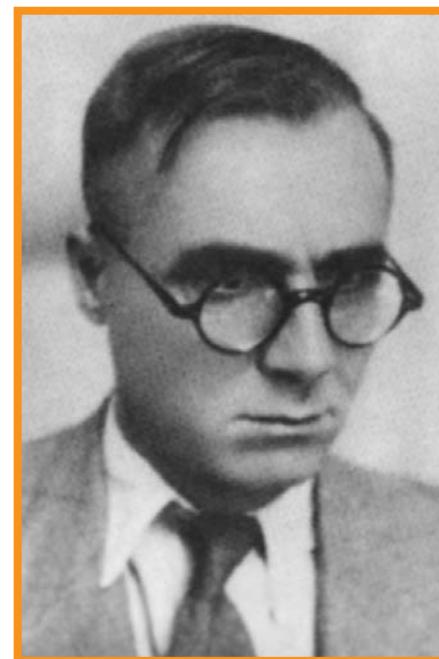
Prof. MVDr. Ján Lenfeld sa narodil 4.2.1889 v Křečkoviciach na Morave. Vysokú školu zverolekársku vyštudoval vo Viedni. Počas I. svetovej vojny ako legionár československých vojsk sa dostal do Ruska, kde bol okrem iného známy vedeckými prácami o leishmanióze a neskôr na Sibíri, kde riešil tlenie malleusu

u početných postihnutých koní vojenských oddielov. Do vlasti sa vrátil v hodnosti plukovníka.

Novozaložená Vysoká škola zverolekárska v Brne postupne obsadzovala jednotlivé disciplíny, a tak v roku 1920 ho vedenie uvedenej školy požiadalo, aby sa ujal disciplíny hygieny mäsa, mlieka a ostatných potravín. Prof. Lenfeld ponuku prijal a počas niekoľkých rokov vybudoval Ústav pre uvedené disciplíny a aj ich výučbu. Ako ústavu, tak aj plánom výučby dal ucelenú koncepciu, podloženú najmä adekvátnymi technológiami. Prof. MVDr. Lenfeld je právom uznávaným zakladateľom československej hygieny potravín živočíšneho pôvodu nielen v ČSR. Veľmi mu záležalo na tom, aby vychovával ďalších odborníkov a aby problematiku produkcie potravín diskutoval na rôznych seminároch s ich výrobcami.

Prof. MVDr. Ján Lenfeld zomrel počas okupácie už v roku 1939. Jeho nástupcom sa stal jeho žiak doc. MVDr. et RNDr. Ján Hökl. Narodil sa 14.5.1907 v Brne. Lenfeldovým žiakom bol od roku 1927. Spoločne riešili rad otázok, týkajúcich sa verejnej starostlivosti o hygienu potravín a najmä nového ponímania technologických procesov, ako základných princípov zabezpečenia hygieny v spracovateľských podnikoch, s odrazom na zdravotný stav konzumentskej verejnosti.

Doc. Hökl bol výborným, ale veľmi prísny pedagógom. Aj on vychoval celý rad

Obr. 4 Doc. MVDr. et RNDr. J. Hökl

odborníkov pre profesiu hygieny potravín, a to aj napriek veľkému hendikepu; v mladosti bol vynikajúcim športovcom (futbal); nešťastnou náhodou prišiel o dolnú končatinu, a tak bol odkázaný na protézu. No ani tá mu nebránila v mobilite navštevovania potravinárskych podnikov, vrátane bitúnkov, kde sa často venoval i praktickej výchove. Žiaľ i on zomrel

Obr. 5. Prof. MVDr. et RNDr. M. Dobeš, CSc. (druhý zľava)

pomerne v mladom veku dňa 15.2.1951.

Po jeho smrti prevzal vedenie ústavu prof. MVDr. et RNDr. Miroslav Dobeš, CSc. Neskôr ho vystriedal (niekoľkokrát) prof. MVDr.

Obr. 6 Prof. MVDr. Z. Matyáš, CSc.

Zdeněk Matyáš, CSc., ktorý vo viacerých etapách dvanásť rokov pracoval v službách WHO a OSN v Ženeve.

HYGIENA ALIMENTORUM

Vedenie Vysokej školy veterinárnej v Brne prostredníctvom Katedry hygieny a technológie potravín z úcty k nedožitým 60-tinám doc. Hökla v roku 1967 usporiadalo sympóziu o hygiene potravín. V ďalších rokoch toto podujatie pokračovalo už pod názvom Lenfeldové a Höklove dni. Zároveň sa dohodlo, že

sa táto konferencia bude konať každý tretí rok v Košiciach.

V roku 1978 sa prediskutovali klady a nedostatky úrovne týchto podujatí a dohodlo sa, že Lenfeldové a Höklove dni sa budú konať každoročne v Brne a pre Košice sa navrhla ako partnerská konferencia HYGIENA ALIMENTORUM. Prof. MVDr. J. Pleva, DrSc. to zdôvodnil potrebou pre celú ČSSR vzhľadom na markantný nárast hygienikov po absolvovaní študijného odboru hygiena potravín, ale najmä tlakom nadriadených štátnych i straníckych orgánov riešiť špeciálne problémy v hygiene potravín na Slovensku. A tak 11.-12. mája 1979 sa konal prvý ročník konferencie HYGIENA ALIMENTORUM na Štrbskom Plese v hoteli Patria. Konferencia bola zameraná na mlieko a mliečne výrobky (159 účastníkov). V ďalšom roku sa venovala pozornosť mäsu a mäsovým výrobkom; každý tretí rok boli referáty i diskusia zamerané na mäso hydiny a výrobky z hydiny, vajcia, zverinu a med. Takéto striedanie s monotematickým zameraním sa ukázalo ako prospešné a zotrúva i na teraz.

Potraviny ako chýlostivý tovar stále dávajú účastníkom množstvo námetov ako na prednášky, tak aj na diskusiu – komodity od farmy na stôl majú veľa príležitostí touto cestou nadobudnúť mnoho negatívnych podôb alebo naopak, čo je žiaduce získať na kvalite a zdravotnej bezpečnosti. Prispievajú k tomu i početní zahraniční hostia, u ktorých v nejednom prípade účasť prerástla v priateľstvá.

Konštatovaním, že ako v kolektíve organizátorov, tak aj v auditórii, vzhľadom na bezproblémovú kontinuitu mladých generácií, konferencia má dobrú prognózu pre budúcnosť, a to najmä v spolupráci so Štátnou veterinárnou a potravinovou správou Slovenskej republiky a jej organizáciami, krajskými i regionálnymi.

Prof. MVDr. Ján Pleva, DrSc. svoje vystúpenie ukončil želaním M. Rázusa mládeži: „Ak chcete ďalej prísť ako my dôjdeme, treba Vám viac vedieť, ako čo my vieme. Treba Vám viac práce, viac trpezlivosti, viac čistoty srdca, svätej nevinnosti“.

Odborný program tvorilo 8 plenárnych prednášok, 26 prednášok a 87 posterových

prezentácií. V plenárnej časti konferencie predniesla príspevky na témy „Podmienky priameho dodávania malých množstiev produktov živočíšneho pôvodu konečnému spotrebiteľovi v SR“ a „Súčasnosť a prognózy produkcie a spracovania rýb na Slovensku“ MVDr. Mária Kantíková, PhD., generálna

Obr. 7 Organizačný výbor prvého ročníka konferencie

riaditeľka sekcie potravinárstva, výživy a obchodu Ministerstva pôdohospodárstva SR. Priame dodávanie malých množstiev zveriny konečnému spotrebiteľovi alebo miestnym maloobchodným prevádzkarniam bola téma, ktorou sa zaoberal prof. R. Winkelmayer z Rakúska a na ňu nadväzovala prednáška na tému „Hodnotenie kvality školenia na vyšetrenie na trichinelózu mäsa diviakov v Dolnom Rakúsku (Prof. Peter Paulsen, Rakúsko). Súčasnosť a perspektívy zveriny v Českej republike boli témou prednášky doc. MVDr. L. Seinhausera (Česká republika).

Blok zameraný na problematiku produkcie hydínového mäsa vyplnili plenárne prednášky Dr. Ch. Robertsona (Audity na hydínových bitúnkoch vo Veľkej Británii) a Dr. K. Husseina (Informácia o potravinovom reťazci, zber a oznamovanie výsledkov prehliadky).

Rovnako aj ďalší odborný program (prednášky, posterové prezentácie) boli prezentované v blokoch zameraných na problematiku hydínového mäsa (vrátane mäsových výrobkov), vajec, rýb, zveriny a medu.

XXXI. ročník Hygiena alimentorum bude zameraný na problematiku hygieny a technológie mlieka a vegetabilných potravín, na ktorý Vás srdečne pozývame.

Jazdecké preteky, konané pod záštitou primátora mesta Košice Ing. Františka Knapíka, boli jedným z prvých podujatí, ktoré naša Alma mater usporiadala pri príležitosti 60. výročia jej založenia. UVL na čele s rektorom prof. MVDr. Emilom Pilip-

čincom, PhD. a TJ Slávia UVL v Košiciach boli tradične spoluorganizátormi tohto podujatia, ktoré každoročne priťiahne do Košíc mnoho milovníkov koní a parkúrového skákania. UVL v jubilejnom roku 2009 usporiada aj ďalšie nemenej zaujímavé jazdecké preteky, ktoré sa uskutočnia ako súčasť vedeckej konferencie organizovanej Klinikou koní. Týchto pretekov sa môžu zúčastniť len účastníci konferencie a účasť už prisľúbili:

zakladateľ JO MVDr. Juraj Hanulay, majster ČSSR MVDr. Michal Bartík, reprezentanti ČSSR MVDr. M. Holý, MVDr. O. Merva, MVDr. J. Cigán a ďalší.

Po niekoľkých upršaných rokoch sa slnko konečne opäť podieľalo na úspechu tradičných jazdeckých pretekov o Cenu rektora Univerzity veterinárskeho lekárstva v Košiciach. Aj keď sa sem-tam ukrývalo pod mrakom, znamenite pomohlo dotvoriť vynikajú-

REKORDNÝ 24. ROČNÍK CENY REKTORA UVL V PARKÚROVOM SKÁKANÍ

cu atmosféru 24. ročníka podujatia, usporadúvaného vždy druhý májový víkend v jazdeckom areáli TJ Slávia UVL v Košiciach.

Vynikajúco pripravená plocha kolbiska vytvorila ideálne podmienky 174 koňom a 97 jazdcov, ktoré spolu vytvorili rekordný počet súťažných dvojíc – až 273, z opäť rekordných 42 oddielov. Aj tohto roku sa pretekov zúčastnil družobný oddiel z mesta Nyiregyháza, s jazdcem Lajosom Hatvanyim a koňom Contex, ktorí dodali súťaži punc – medzinárodná. Snáď len mimoriadne tvrdý terén, spôsobený dlhodobými suchami, zvyšoval náročnosť súťaže.

V sobotu preteky začali súťažou s prekážkami do 90 cm: Cenou BUDO SPORT, s.r.o pre deti do 15 rokov a začínajúce kone a jazdcov. Najúspešnejší boli J. Sibal – Bessy 2 (Prešov SJA) a M. Šatarová – Romeo (Lučenec Koška Horseteam). Nasledoval Skok „Z“ štýl pre 4-ročné kone: Cena Rady odborov OZ PŠaV UVL. Zvítazil skúsený jazdec a reprezentant SR Zdeno Kuchár na koni Cheeman z oddielu Slávia Spišská N. Ves. V tretej súťaži Skoku „Z“: Cena PROFISTAV, s.r.o. – J. Prevužňák zvítazila dvojica J. Bodnárová – Max 3 (Prešov SJA). Nasledoval Memoriál Ing. D. Sokoliho v Skoku „ZL“ štýl pre 5-ročné kone, kde opäť triumfoval Z. Kuchár, tentoraz na koni Conman. Cena Jána Petruňáka v Skoku „ZL“ zaznamenala

Kuk & Fuk, s.r.o. Najlepšie zvládli úskalia parkúru P. Mackovjak – Capriolo (Spišská N. Ves Mackovjak) a J. Cigán ml. – Caldera (Lužany JMC). Súťaže s označením „štýl“ sa zaratúvajú do série prémiových pretekov Kritéria mladých koní (KMK) o najlepšieho 4, 5 a 6-ročného koňa na Slovensku. Po dlhodobej súťaži 15 najúspešnejších dvojíc postúpi na záver jazdeckej sezóny do finále. Preteky za slnečného počasia pokračovali

pretekov na čele s rektorom UVL prof. MVDr. Emilom Pilipčincom, PhD., primátorom mesta Košice Ing. Františkom Knapíkom, pred rozhodcovským zborom na čele s pánom Petrom Mikulášikom, zástupcom Zvrchovaného rádu Maltézskeho rytierov v SR, riaditeľom pretekov a predsedom TJ Slávia UVL MVDr. Štefanom Karahutom a pred sponzormi podujatia, čím došlo k oficiálnemu zahájeniu pretekov o „Cenu rektora UVL“.

Hneď potom nasledovalo vyvrcholenie pretekov, hlavná súťaž – Skok „S“ s prekážkami do 130 cm: Cena rektora UVL Košice. Táto súťaž sa radí medzi prémiové v kategórii „S“ v rámci SR a zároveň prvýkrát sa zaraďuje do Skokového pohára VSO pre seniorov. Do rozoskakovania sa dostali len dve dvojice, ktoré zvládli základný parkúr bez trestných bodov, konkrétne J. Cigán ml. – Drossan (Lužany JMC) a P. Mackovjak – Chelan (Spišská N. Ves Mackovjak). V rozoskakovaní mal viac šťastia J. Cigán ml., keď si pripísal len 4 trestné body a zároveň si tým pripísal plný počet bodov v Skokovom pohári VSO.

Popri hlavnom programe osvedčený organizačný výbor v zložení: kvestorka UVL JUDr. S. Rolfová, riaditeľ pretekov MVDr. Š. Karahuta, autor parkúrov MVDr. V. Hura a správca JO MVDr. M. Pavlak pripravili pre návštevníkov aj sprievodné akcie. Pre najmenších bola pripravená nafukovacia šmýkačka a jazda na koňoch, pre starších výborné občerstvenie a atmosféru podujatia dotvárala živá hudba. Tento ročník bol výnimočný aj tým, že sa na príprave podujatia podieľali viaceré organizácie. Správa mestskej zelene vkusnou výzdobou premenila jazdecký areál na park a na poriadok dohliadala Jazdecká polícia, sídlia v mieste podujatia.

Ostáva veriť, že aj nasledujúci jubilejný 25. ročník sa vydarí podobne ako tento rekordný.

Š. Pičková, ŠVPÚ Košice
Š. Karahuta, RVPS Košice – okolie

rekordný počet prihlásených súťažných dvojíc (94). Podľa vyjadrenia riaditeľa pretekov MVDr. Štefana Karahutu padol celoslovenský rekord v počte účastníkov v jednej súťaži. Skákalo sa najdlhšie v histórii pretekov, takmer do deviatej hodiny večer. Najvytrvalejšími súťažiacimi boli J. Novotný ml. – Viarella (Abrahámovce Novotný) a R. Ivanová – Piece Of My Heart (Lučenec Koška Horseteam).

V nedeľu na pravé poludnie odštartovala súťaž Skok „L“ štýl pre 6-ročné kone: Cena

druhou najťažšou súťažou Skok „L“: Cena primátora mesta Košice. Do tretice zvítazil Z. Kuchár opäť na inom koni – Cavalerovi. Táto súťaž bola premiérovou zaradená do Skokového pohára VSO pre juniorov do 18 rokov. Plný počet bodov si do pohára odnáša M. Filinský – Kamor (Hrabušice Slovenský Raj), ktorý sa umiestnil na druhom mieste.

Po 7. súťaži vedúci slávnostného nástupu a autor parkúrov MVDr. V. Hura priviedol zúčastnených jazdcov k slávnostnému defilé pred hlavnou tribúnou a pred usporiadateľmi

V piatok 8. mája 2009 o 10.00 hod na salaši v Turčianskych Kľačanoch minister pôdohospodárstva SR Stanislav Becík, PhD. symbolickým pokrstením jahniatka slávnostne otvoril I. ročník Bačovej cesty. Vo svojom príhovore zdôraznil veľký význam ovčiarstva pre rozvoj vidieka a krajinotvorbu. Bačovej cesty sa zúčastnili: za Ministerstvo pôdohospodárstva SR:

minister Ing. Stanislav Becík, PhD., MVDr. Mária Kantíková, PhD., Ing. Jarmila Dúbravská, PhD., Ing. Monika Dedičová, MVDr. Marta Ludvigová, Ing. Vladimír Paľša, CSc., podpredseda NR SR Mgr. Tibor Cabaj, poslankyňa NR SR Beáta Sániiová, za ŠVPS SR: ústredný riaditeľ ŠVPS SR MVDr. Ján Pliešovský, CSc., MVDr. Milan Matuš, MVDr. Ľubomír Janiuk, MVDr. Miroslav Ondriáš, Ing. Mgr. Juraj Bučko, JUDr. Bohuslav Harviľak, Mgr. Eleonóra Gulárová, riaditelia krajských a regionálnych veterinárnych a potravinových správ SR, zástupca čínskeho veľvyslanectva, francúzsky atašé a folklórne súbory. Bačova cesta sa konala za účelom zviditeľnenia salašníckeho remesla s jeho zvyklosťami, tradíciami, kuchyňou v podmienkach Slovenska a za účelom pozdvihnúť remeslo vo vedomí ľudí, ale aj zahraničných návštevníkov. Svoje nespochybniteľné miesto v histórii a tradícii regiónov zohrávajú tradičné salaše, plné ovčích stád, kde rozvojiava čerstvá bryndza, údený syr, či pravý baraní guláš. Ročná spotreba výrobkov z ovčieho

mlieka predstavuje 1,6 litra na osobu a baranieho mäsa v objeme 0,08 kg na osobu.

Báčova cesta pokračovala až do nedele a nachádzali sa na nej salaše ako Vlkolinec, ktorý sa nachádza na Slovensku vo vnútorných Západných Karpatoch, v pohorí Veľká Fatra, vo výške 718 m.n.m., pod vrchom Sidorovo. Z Vlkolince sa pokračovalo na farmu Gejdak, salaš Lužňan, salaš Bobrovník, salaš Pastierska, Ovčiarске múzeum Liptovský Hrádok a konečnou zastávkou bola Pribylina. Farma Gejdak sa nachádza v srdci Liptova bohatého na prírodné krásy a historické pamiatky. Salaš Lužňan – svojpomocné podielnícke družstvo „LÚŽŇAN“ obhospodaruje dva salaše s dojnými ovcami,

BAČOVA CESTA

ktoré sa doja v klieťkach ručne, dvakrát denne. Na týchto salašoch sa nevyrába syr – sú len výdojné. Na jednom salaši pracujú 3–4 valasi, jeden valach dojí približne 100 oviec. Na strázenie oviec sa využívajú ovčiarске psy (slovenský čuvač); sú veľkými pomocníkmi najmä v noci. Salaš Bobrovník – nachádza sa pred obcou Bobrovník, pri brehu vodnej nádrže Liptovská Mara. Ponúka výrobky z ovčieho mlieka, čerstvý syr, údený syr, oštiepky, žinčicu, bryndzu, teplé jedlá (baraní guláš, bryn-

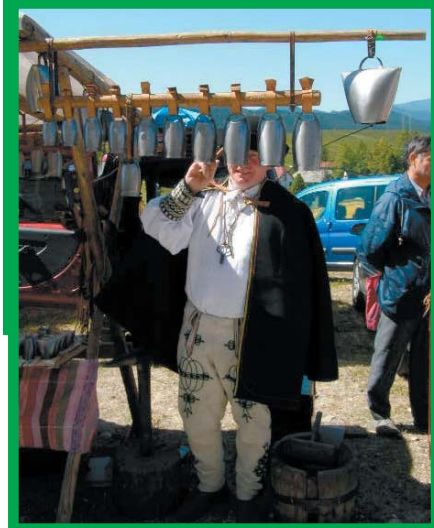
dzové halušky a pirohy). Salaš Pastierska – nachádza sa v Bobroveckej doline v nadmorskej výške cca 650 m.n.m., kde sú vytvorené priaznivé podmienky pre chov oviec s mliečnou produkciou. V tejto lokalite je dostatok potravy pre ovce, ktoré sa pasú na rozľahlých lúkach. Prevádzka salaša sa zabezpečuje tradičnou formou, t. j. voľné pasenie, ručné dojenie, tradičné košarovanie, spracovanie surového ovčieho mlieka bez pasterizácie na tradičný surový ovčí syr a následný predaj v kolibe. Liptovské múzeum – v Ružomberku je príspevkovou organizáciou Žilinského samosprávneho kraja a najmladším prírodným múzeom na Slovensku je Múzeum liptovskej dediny v Pribyline. Leží v ústi Račkovej doliny a nad ním sa vypínajú štíty Západných Tatier.

Tento projekt by mal pokračovať aj v budúcnosti a jeho myšlienka by sa mala rozšíriť aj do ostatných regiónov Slovenska.

M. Kantíková, MP SR

CELOSLOVENSKÉ OVČIARSKÉ SLÁVNOSTI – OVENÁLIE 2009

Dňa 14.6.2009 druhú júnovú nedeľu sa v amfiteátri liptovskej obce Východná, konalo pod záštitou Ministerstva pôdohospodárstva SR a Žilinského samosprávneho kraja celoslovenské podujatie Ovenálie 2009. Organizátorom podujatia bol Zväz chovateľov oviec a kôz SR a spoluorganizátorom bola obec

Východná. Ovčiarске slávnosti otvorili svojim príhovorom predseda zväzu oviec a kôz Ing. Jozef Eštočin, minister pôdohospodárstva Ing. Stanislav Becík, PhD. a predseda samosprávneho kraja Ing. Juraj Blanár. Predseda Zväzu chovateľov oviec a kôz SR vo svojom

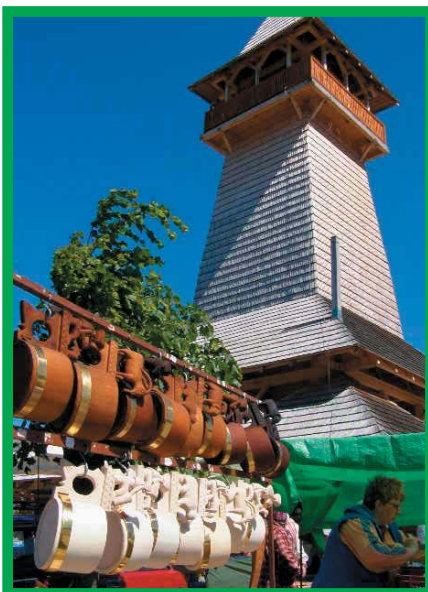

príhovore zdôraznil, že chovatelia môžu teraz vstúpiť do konkurenčného boja cez predaj z dvora a riešiť ho; až 24 producentov a 63 výrobkov z ovčieho mlieka získalo prestížnu značku kvality. Zdôraznil aj to, že konečne sa ovčiari stretli na celoslovenskej úrovni a dostali tak príležitosť vymeniť si aj svoje skúse-

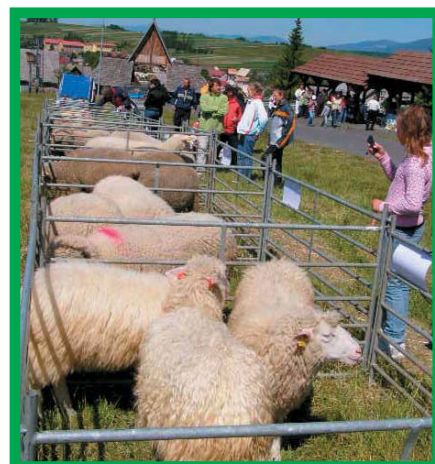

nosti a poznatky. Minister pôdohospodárstva SR poukázal na to, že od začiatku júla nadobudne platnosť balík rozvojových opatrení a výziev pre poľnohospodársku výrobu a zdôraznil, že ovčiarstvo bude podporované všetkými možnými formami.

Júnové podujatie Ovenálie 2009 v amfiteátri splnilo svoje očakávania a tešilo sa vyso-

MINISTERSTVO
PÔDOHOSPODÁRSTVA
SLOVENSKEJ REPUBLIKY

kej účasti návštevníkov. Návštevníci mali možnosť sledovať praktické ukážky pasenia oviec Border collie, strihania oviec, výroby syra a taktiež aj súťaží v ťahaní syrových nití, pitia žinčice na čas a jedenia syra. Do strihania oviec sa zapojil aj náš pán minister a išlo mu to, podľa vyjadrenia prítomných, veľmi dobre.

Na ovčiarских slávnostiach ponúkali výrobcovia, ale aj ľudoví remeselníci svoje produkty. Ľudoví remeselníci ponúkali zvonce, črpáky, kožené výrobky. Atmosféru tu výborne dotvárali folklórne súbory z Východnej, Dúbravy a Liptovskej Tepličky.

M. Kantíková, MP SR

IX. KONGRES KOMORY VETERINÁRNYCH LEKÁROV SR

30.–31. MÁJ 2009 HOTEL GRAND JASNÁ

Komora veterinárnych lekárov SR už tradične zorganizovala IX. Kongres KVL SR dňa 30.–31. mája 2009 v Jasnej v hoteli Grand.

Hotel Grand sa už tretíkrát po sebe stal dejiskom vrcholnej kontraktčno-vzdelávacej-prezentačnej akcie, ktorú organizuje KVL ako dvojdňovú akciu. Prijemné prostredie Demänovskej doliny priťahlo veterinárnych lekárov z celého Slovenska, kto-

rých sa zišlo 358, aby si zvýšili odborné znalosti, prezreli stánky 36 vystavovateľov a prípadne objednali prístroje a prípravky do svojej praxe. Kontraktčná časť kongresu bola vo foyeri hotela Grand, zúčastnilo sa jej 36 vystavovateľov a vzdelávacia časť bola rozdelená do 4 sekcií: Sekcia hospodárske zvieratá, sekcia malé zvieratá, hipiatrická sekcia a aviárna sekcia.

Nosnou témou pre sekciu hospodárskych zvierat bola výživa HD – vzťah výživy na produkčné ochorenia a welfare na farmách HD. Kvalita odprednášaných tém, ktoré prezentoval MVDr. Miloš Haas, DVM,

MSc., PAS, z Kanady, bola potvrdená vysokou účasťou poslucháčov z radov účastníkov kongresu. Kongres pokračoval v nedeľu prednáškou MVDr. Miloša Haasa, DVM, MSc., PAS na tému metabolické ochorenia a ich prevencia z pohľadu výživy a po prestávke nasledovala kazuistika, ktorú viedol MVDr. Marián Fabiš, PhD., na tému interpretácia metabolického profilového testu na farme HD.

Početnosťou mierne vyššiu účasť poslucháčov už tradične zastávala sekcia malých zvierat, kde bol hlavný prednášajúci Dr. Erik Teske, z Holandska a nosnou témou sekcie malých zvierat bola cytológia psov a mačiek. V nedeľu Dr. Erik Teske pokračoval v téme Mastocytómy u psov a Malígne lymfómy u psov a mačiek.

Aviárna sekcia už tradične zasadala pri okrúhlym stole, kde MVDr. Ivan Kostúr rozbíral problematiku chovu hydiny na Slovensku. V plodnej diskusii si kolegovia

vymieňali skúsenosti z riešenia zdravotných problémov na svojich farmách.

Už druhý rok sledujeme nárast účastníkov a záujmu o hipiatrickú sekciu, kde MVDr. Barbora Bezdeková, PhD. a MVDr. Lucie Ottová z ČR, rozbírali problematiku ochorení pažeráka, tenkého a hrubého čreva a diferenciálnu diagnostiku syndrómu dysfágie a koliky koní. V nedeľu nasledovali kazuistiky a demonštrácia endoskopického vyšetrenia pažeráka a žalúdka koní a USG vyšetrenia dutiny brušnej u koňa.

Reprezentačná časť kongresu pokračovala v sobotu po ukončení prednášok recepciou. Na recepcii sa zúčastnili všetci po-

zvaní hostia. Svojou účasťou nás poctili: podpredseda NR SR Mgr. Tibor Cabaj, poslanec NR SR Ing. Marián Záhumenský, za ŠVPS SR ústredný riaditeľ ŠVPS SR MVDr. Ján Pliešovský, CSC. a MVDr. Ľubomír Janiuk – riaditeľ sekcie zdravia zvierat, za UVL prorektori poľ. MVDr. Jana Mojžišová PhD. a poľ. MVDr. Jaroslav Legáth, CSC., JUDr. Silvia Rolfova, za UŠKVBL – MVDr. Ladislav Sovík, za KVL ČR

– MVDr. Jan Bernardy, viceprezident KVL ČR, za VUB – Ing. Martina Hauskrechtová, za právnickú firmu Blaha, Erben & Partneri – JUDr. Juraj Erben, ďalší hostia z UVL – prof. MVDr. Jozef Bíreš, CSC., doc. MVDr.

Mária Goldová, PhD., doc. MVDr. Alicia Kočišová, PhD., doc. MVDr. Igor Valocký, PhD. a ďalej tiež vzácni hostia: MVDr. Gabriel Varga, MVDr. Dušan Gerlachov, MVDr. Marián Gajdoš, MVDr. Milan Pribilinec.

Všetci pozvaní hostia vysoko hodnotili odbornú aj výstavnú časť kongresu. Nakoľko niektorí hostia sa zúčastnili prvýkrát na takomto kongrese aj početnosťou

účastníkov aj kvalitou odprednášaných tém vyslovili poďakovanie a podporu v nasledujúcich aktivitách KVL SR.

Sme radi, že Kongres KVL SR už po niekoľkých krát združil jednak odbornú pospolitosť a urobil dobré meno veterinárnemu stavu aj vo verejno-politickej sfére.

J. Felcan

CEZHRANIČNÁ SPOLUPRÁCA MEDZI SZPI BRNO A ŠVPS SR BRATISLAVA

Štulc, J.

Štátna veterinárna a potravinová správa SR, Botanická 17, 842 13 Bratislava, Slovenská republika

EURÓPSKA ÚNIA
EURÓPSKY FOND
REGIONÁLNEHO
ROZVOJA

PROGRAM
CEZHRANIČNEJ
SPOLUPRÁCE
SLOVENSKÁ REPUBLIKA
ČESKÁ REPUBLIKA

Státní zemědělská
a potravinářská
inspekce
Česká republika

Štátna veterinárna
a potravinová správa
Slovenskej republiky

Dňa 5. februára 2009 sa v Trenčianskych Tepliciach, Hotel Most slávy, konala úvodná konferencia schváleného projektu v rámci operačného programu spolufinancovaného z Európskeho fondu regionálneho rozvoja. Konferencie sa zúčastnilo 83 inšpektorov úradnej kontroly z oboch strán spoločnej hranice.

HLAVNÝM CIEĽOM PROJEKTU

je inštitucionálna spolupráca Státní zemědělské a potravinářské inspekce Českej republiky (SZPI) a Státní veterinární a potravinové správy Slovenskej republiky (ŠVPS) a vytvorenie siete osobných kontaktov inšpektorov pôsobiach v prihraničných regiónoch.

ÚČASTNÍCI PROJEKTU

Pre uľahčenie celkovej koordinácie projektu je hlavným cezhraničným partnerom v Slovenskej republike Štátna veterinárna a potravinová správa Slovenskej republiky so

sídlom v Bratislave, ktorá bude celkovo koordinovať projektové aktivity v Slovenskej republike.

Do projektu sú zapojené Krajské veterinárne a potravinové správy v Trnave, Trenčíne a v Žiline, ktoré majú sídlo v oprávnenom území – Trnavskom samosprávnom kraji (s RVPS Trnava, Senica nad Myjavou, Galanta, Dunajská Streda), Trenčianskom samosprávnom kraji (s RVPS Trenčín, Nové Mesto nad Váhom, Prievidza, Púchov) a v Žilinskom samosprávnom kraji (s RVPS Žilina, Čadca, Dolný Kubín, Liptovský Mikuláš, Martin).

Obdobne v Českej republike bude koordinovať projektové aktivity v Juhomoravskom kraji, Zlínskom kraji a Moravskosliezskom kraji vedúci partner Státní zemědělská a potravinářská inspekce – ústredný inšpektorát so sídlom v Brne.

Okrem neho bude do projektu zapojený tiež regionálny inšpektorát Státní zemědělské a potravinářské inspekce v Brne a Olomouci.

- zoznámenie sa s činnosťami partnerskej inštitúcie, včítane spôsobov implementácie právnych predpisov ES,
- výmena know-how, informácií o metódach, prístupoch, postupoch a nástrojoch úradnej kontroly potravín,
- informovanie verejnosti o spolupráci ŠVPS a SZPI v oblasti úradnej kontroly potravín.

SÚLAD S REGIONÁLNYMI STRATÉGIAMI A KONCEPCIAMI

Projekt „Posilnenie spolupráce a rozvoj sietí medzi prihraničnými regiónmi Českej republiky a Slovenskej republiky v oblasti úradnej kontroly potravín“ je v súlade s regionálnymi stratégiami a koncepciami jednotlivých samosprávnych krajov, ktoré majú v zmysle zákona č. 416/2001 Z. z. o prechode niektorých pôsobností z orgánov štátnej správy na obce a vyššie územné celky v znení neskorších predpisov a zákona č. 503/2001 Z. z. o podpore regionálneho rozvoja v znení neskorších predpisov spracovaný a pravidelne hodnotený „Program hospodárskeho a sociálneho rozvoja samosprávneho kraja“ ako jeden z hlavných nástrojov na riadenie zmien v prospech obyvateľov a rozvoja regiónu.

Poloha týchto krajov a spoločná hranica Slovenskej republiky s Českou republikou predurčuje regióny vhodné na spoluprácu s obojstranným prínosom.

ŠPECIFICKÉ CIEĽE PROJEKTU

- naviazanie osobných kontaktov medzi inšpektormi za účelom dlhodobšej spolupráce,

Tŕnavský samosprávny kraj

„Program hospodárskeho a sociálneho rozvoja Trnavského samosprávneho kraja“ pre roky 2004–2013, schválený uznesením čísla 12/2004 na 17. riadnom zasadnutí zastupiteľstva TTSK, ktoré sa uskutočnilo dňa 19. 02. 2004. V časti II. Swot analýza v bode 1.1. je uvedená cezhraničná spolupráca.

Trenčiansky samosprávny kraj

„Program hospodárskeho a sociálneho rozvoja Trenčianskeho samosprávneho kraja“, ktorý bol schválený na rokovaní Zastupiteľstva TSK dňa 25.06.2003. V októbri 2006 bola vypracovaná „Konceptia regionálneho rozvoja a cestovného ruchu pre programovacie obdobie 2007–2013“.

Žilinský samosprávny kraj

„Program hospodárskeho a sociálneho rozvoja Žilinského samosprávneho kraja“ pre roky 2007–2013, ktorý nadväzuje na „Program hospodárskeho a sociálneho rozvoja ŽSK“ spracovaný a odsúhlasený zastupiteľstvom ŽSK v roku 2003. V časti 2 Ekonomické a sociálne východiská programu v bode 2.2.13 je uvedená cezhraničná spolupráca.

Juhomoravský kraj

Relevantná z hľadiska predkladaného projektu je „Stratégia rozvoja Juhomoravského kraja“ (2006–2016), konkrétne kapitola 9.3 Medzinárodné a medziregionálne spolupráce, kde je uvedené: „Pre rozvoj každého regiónu je významná a potrebná spolupráca s vonkajšími subjektami, či už ide o iné regióny, mestá, obce, organizácie či podnikateľov. Taktiež v SWOT analýze tohoto dokumentu je zapojenie inštitúcií do spolupráce so zahraničím a do programov cezhraničnej spolupráce s EÚ uvedené ako silná stránka.

Zlínsky kraj

Strategickým dokumentom Zlínskeho kraja je „Program rozvoja územného obvodu Zlínskeho kraja“, kde v kapitole 2.1 (Ekonomický rozvoj) je uvedené, že nedostatočne využitou oblasťou je export na Slovensko a ďalej prihraničná spolupráca so Slovenskom.

Moravskosliezsky kraj

Základným strategickým dokumentom Moravskosliezského kraja je „Program rozvoja Moravskosliezského kraja“. V programe sú uvedené jednotlivé euroregióny kraja, ktoré podporujú aktivity napomáhajúce cezhraničnej spolupráci. Tiež je v SWOT analýze programu uvedené susedstvo s Poľskom a Slovenskom (spolupráca v ekonomickej oblasti a kultúrnej oblasti) ako príležitosť, rovnako ako rozvoj aktivít so susednými cezhraničnými partnermi a realizácia medzinárodných akcií.

POPIS AKTIVÍT PROJEKTU

Projekt bol zahájený úvodnou konferenciou v Slovenskej republike, ktorá sa konala 5. februára 2009 v Trenčianskych Tepliciach. Na konferencii boli prezentované príhovory MVDr. Jána Pliešovského, CSC., ústredného riaditeľa ŠVPS SR (hlavný cezhraničný partner) a Ing. Jakuba Šebesta, ústredného riaditeľa SZPI ČR (vedúci partner projektu). „Problémy bezpečnosti potravín nerešpektujú štátne hranice, odstránenie hraničných kontrol a voľný pohyb tovaru kladie omnoho väčšie nároky na spoluprácu a prípadnú koordináciu činností orgánov úradnej kontroly potravín. Z toho dôvodu vítam každý

projekt, ktorý prispeje k ďalšiemu prehĺbaniu takejto spolupráce,“ uviedol vo svojom príhovore Ing. Jakub Šebesta.

Mgr. Róbert Galko, vedúci odboru regionálneho rozvoja TSK informoval o Operačnom programe cezhraničnej spolupráce SR – ČR a Ing. Andrea Molnárová, z oddelenia programu cezhraničnej spolupráce TSK o Fonde mikroprojektov OP CS SR – ČR.

Ing. BSc. Jiří Sochor, Ph.D., referát mezinárodní spolupráce, SZPI ČR oboznámil prítomných so zameraním, cieľmi a organizačným zabezpečením projektu a Ing. Ján Štulc, vedúci odboru potravín a surovín rastlinného pôvodu ŠVPS SR oboznámil účastníkov konferencie so zameraním, cieľmi a organizačným zabezpečením projektu ako hlavný cezhraničný partner.

Po prestávke na obed Ing. Martin Klanica, riaditeľ odboru kontroly, laboratórií a certifikácie SZPI ČR informoval o organizačnej štruktúre SZPI a systéme úradnej kontroly potravín v Českej republike, potom MVDr. Miroslav Ondříš, riaditeľ sekcie hygieny potravín, úradnej kontroly potravín a organizácie trhu ŠVPS SR hovoril o organizačnej štruktúre ŠVPS SR a systéme úradnej kontroly potravín v Slovenskej republike, nasledoval Ing. Marek Závracký, vedúci oddelenia kontroly vína, ŠVPS SR s prednáškou o systéme úradnej kontroly vína v Slovenskej republike. Na záver konferencie bola diskusia a zosúladenie termínov výmenných stáží medzi organizáciami.

Hlavnou projektovou aktivitou budú krátkodobé výmenné stáže zamestnancov Štátnej veterinárnej a potravinovej správy pôsobiacich v prihraničných regiónoch Slovenskej republiky s Českou republikou na Štátni zemědělské a potravinářské inspekce a zamestnancov Štátni zemědělské a potravinářské inspekce pôsobiacich v prihranič-

ných oblastiach Českej republiky so Slovenskou republikou na krajských veterinárnych a potravinových správach v Slovenskej republike. Každá stáž bude trvať štyri dni,

celkom sa uskutoční 16 výmenných pobytov (8 v ČR a 8 v SR), takže celkom sa stáží zúčastní cca 32 osôb zo Štátnej veterinárnej a potravinovej správy a cca 32 osôb zo Štátní

zemědělské a potravinářské inspekce. Pobyt budú zamerané na praktický výkon, najdôležitejšou časťou budú spoločné inšpekcie – pozorovanie činností zahraničných inšpektorov v praxi. Bude však i priestor pre diskusiu o aktuálnych problémoch spojených s kontrolou potravín. Týmto spôsobom by malo dôjsť k naviazaniu osobných kontaktov. Stáže sa uskutočnia v priebehu prvého polroku 2009.

Po realizácii výmenných stáží bude projekt oficiálne ukončený záverečnou konferenciou v Českej republike. Predpokladá sa jún 2009. Celkový počet účastníkov za obidvoch projektových partnerov by nemal presiahnuť 40 osôb. Na tejto konferencii bude projekt vyhodnotený a zároveň budú zvážené možnosti ďalšej spolupráce. Rozpočet projektu je 40 tisíc euro.

45 ROKOV EXPERTÍZNEJ ČINNOSTI V ALŽÍRSKU

V júni tohto roku uplynie 45 rokov, ako sa v rámci vedecko-technickej spolupráce medzi vtedajším Československom a Alžírskom začala odborná expertízna činnosť veterinárnych lekárov.

Koncom 70. rokov Alžírsko zintenzívnilo prípravu vlastných odborných kádrov, čo sa prejavilo aj vo zvýšenej požiadavke na vysielanie veterinárnych lekárov pre pedagogickú činnosť. Naši odborníci pôsobili na veterinárnych fakultách v Alžíri, Constantine, Tiarete a Blide takmer až do prvej polovice deväťdesiatych rokov minulého storočia.

Pôsobili v celom Alžírsku a komplexne organizovali a súčasne aj vykonávali veterinárnu starostlivosť o zdravie zvierat, ochranu zdravia obyvateľstva na úseku hygieny potravín živočíšneho pôvodu podľa okolností, kde a aké boli zariadenia. Patrila sem aj prehliadka mäsa na bitúnkoch, dozor na trhoch zvierat, inšpekcia v rybárskych prístavoch, na trhu pri predaji rýb, výkon diagnostiky a terapie chorých zvierat, ochrana štátneho územia a podobne.

Pri tejto významnej udalosti je vhodné napísať čosi o prvom účastníkovi expertízy v Alžírsku MVDr. Otovi Orbanovi, CSc. Okrem toho, že sa výraznou mierou pričínil o úspech a reprezentáciu slovenskej veterinárnej služby v zahraničí, prednedávnom oslávil významné životné jubileum – 75 rokov.

Tento podunajskobiskupický rodák sa narodil 21. decembra 1933. Prostredie, v ktorom vyrastal výrazne poznamenalo aj jeho budúcu orientáciu. Štúdium veterinárnej medicíny začal v septembri 1951 a úspešne ho ukončil štátnou záverečnou skúškou 26. septembra 1956 a promóciou 6. októbra 1956. Obťažkaný teoretickými, ale i praktickými vedomosťami a skúsenosťami nastúpil do práce na miestnosť 1. októbra 1956 do okresu Čalovo – dnes Veľký Meder, kde vtedajšia pestrá nákazová situácia, existencia už vtedy veľkovýkrmne ošipovaných a JRD v začiatkových rokoch ich vzniku, poskytl veľké možnosti orientácie vo veterinárnej praxi

a plné pracovné vyžitie. Okrem obvodu mal riadny a sanitný bitúnok, kde objektívnou diagnostikou vedel a mohol si overovať správnosť klinických diagnóz. Vznikom nových územných celkov 1. júla 1960 bol služobne preložený do nového okresu do Dunajskej Stredy, kde sa stal odborným veterinárnym lekárom pre úsek hygieny potravín, zároveň bol zástupcom riaditeľa OVZ a pričínal sa o vybudovanie veterinárnej ošetrovne, ktorú dočasne aj viedol a táto funguje, síce v inej podobe a podmienkach dodnes. Popri náročnej práci sa vzdelával a absolvoval s úspechom prvú aj druhú atestáciu. Keď v júni 1964 nastúpil na expertízu do Alžírsku ako prvý zo Slovenska, nepredpokladal, že bude pracovať v tejto krajine na rôznych úsekoch takmer 18 rokov.

V kraji Tlemcen bol krajským riaditeľom živočíšnej výroby a zdravia zvierat, organizoval tu veterinárnu starostlivosť a vlastnú činnosť v praxi aj vykonával. Pri tvorbe veterinárnej infraštruktúry navrhol a naplánoval postaviť moderné veterinárne centrum, nemocnicu, laboratória a aj samostatné domy pre odborníkov. Toto zariadenie je aj toho času najväčším a najkrajším v Alžírsku.

Obsah, štýl, výkon a výsledky organizačnej a odbornej práce našich expertov v Alžírsku hodnotili príslušné orgány tak pozitívne, že vyslovili názor, že takýto typ veterinárnych lekárov by chceli vychovávať.

Preto mnohých našich expertov požiadali, aby nastúpili ako učitelia na Národnú vysokú školu veterinárnu v Alžíri. Boli pri zrode a organizácii veterinárneho školstva v tejto mladej krajine. Medzi nimi aj Dr. Orban, ktorý v dvoch cykloch učil na dvoch univerzitách viac ako 11 rokov v zadaní postupne ako odborný asistent, docent a profesor. Tento postup bol uznaním za výsledky vykonanej odbornej, vedeckej a pedagogickej práce.

Po prvom návrate z expertízy v roku 1970 nastúpil na Štátnu veterinárnu správu, kde viedol oddelenie veterinárnych informácií a podie

ľal sa na zavedení informačného systému riadenia veterinárnej činnosti pomocou počítačov. V tom čase ešte neboli bežne k dispozícii osob-

MVDr. Oto Orban, CSc.

né počítače, a preto bolo potrebné budovať výpočtové stredisko. Svoju kandidátsku prácu na tému „Vyšetrenie reprezentatívneho súboru dojnic SR na mastitidy“ spracoval na počítači už v roku 1975. Neskôr viedol úsek hygieny potravín na ŠVS, spolupracoval v tomto smere s UVL a s IVVL v Košiciach. Zastupoval našu krajinu na zasadnutiach Codex Alimentarius.

Dynamický a ako odborne dobre pripravený pracovník vždy úspešne plnil jemu zverenú úlohu a dodnes sú známe jeho postoje k výkonu odborných veterinárskych činností, kde nepoznal výhovorku a repliku, že to sa nedá alebo, že to nejde. Presadzoval zásadu, že keď žiadam od svojich podriadených určitý výkon, ja ho musím vykonať dvojnásobne. Túto zásadu plne presadzoval počas svojej odbornej praxe u nás doma i počas expertízy v Alžírsku. Zvlášť tam si získal vysokú autoritu práve presadzovaním týchto zásad, čo sa odrazilo na uznaní od vyso-

kých odborných, ale aj politických alžírskych predstaviteľov.

Bol veľmi úspešným pracovníkom doma aj v zahraničí a pre náš veterinársky stav a našu republiku získal vysoký kredit. Spolupracoval aj so Školiacim strediskom Európskej únie v Strasburgu ako tlmočník.

I napriek pokročilému veku naďalej pracuje na rôznych úsekoch, udržiava kontakty a spolu-

prácu s bývalými kolegami doma aj v zahraničí. Jeho ruky sú vypracované a keď by mal v čase svojho odpočinku skutočne vychutnávať chvíle oddychu, pracuje tam, odkiaľ ako mladík vyšiel. Pracuje na poli, plne sa venuje poľnohospodárstvu, hlavne ovocinárstvu a ako sám hovorí, zúročuje všetko to, čo sa za svoj život naučil. Nielen pre seba, ale aj iným hlása zásadu, že niet horšie, ako vo vyššom veku ustrnúť, oddať

sa nečinnosti a poddávať sa starobe. On i ostatní kolegovia okolo neho sú presvedčení, že zámer dať do knižnej podoby prácu a skúsenosti z expertíznej činnosti v Alžírsku sa podarí a zostane tak trvalá spomienka pre ďalšie generácie o veľmi zásluhnej práci vykonanej pre dobro nášho krásneho veterinárneho stavu.

J. Blecha, Bratislava
(redakciou krátené)

VI. ŽITNOOSTROVSKÝ ODBORNÝ SEMINÁR S MEDZINÁRODNOU ÚČASŤOU

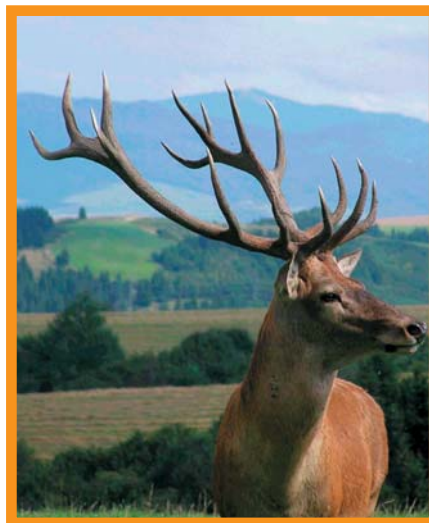

V rámci tohoročných Žitnoostrovských poľovníckych slávností sa v kaštieli Báč pri Dunajskej Stredě dňa 30. apríla konal VI. Žitnoostrovský odborný seminár s medzinárodnou účasťou, ktorý nadväzoval na tradíciu takýchto seminárov z rokov 1996 až 2000 v Gabčíkove. Medzi organizátormi oboch podujatí boli okrem Poľovníckej spoločnosti Diana, a.s. Báč a Okresných organizácií Slovenského poľovníckeho zväzu Dunajská Streda, Komárno, Senec, aj Slovenský poľovnícky zväz – ústredie Bratislava, Štátna veterinárna a potravinová správa SR, Regionálna veterinárna a potravinová správa Dunajská Streda, Krajská veterinárna a potravinová správa Trnava a ďalší. Význam podujatia zdôraznila účasť prezidenta Slovenskej republiky Ivana Gašparoviča.

VI. Žitnoostrovský odborný seminár z 30. apríla 2009 tematicky nadviazal na predošlé ročníky. Ten tohoročný sa konal pod záštitou prezidenta Slovenského poľovníckeho zväzu – Ing. Tibora Lebockého, ústredného riaditeľa Štátnej veterinárnej a potravinovej správy SR – MVDr. Jána Pliešovského, CSc. a generálneho riaditeľa Lesníckej sekcie MP SR – prof. Ing. Júliusa Novotného, PhD. Renesancia myšlienky obnovenia tradície tohto podujatia úzko súvisela so spomenutými Žitnoostrovskými poľovníckymi slávnosťami – ktorých súčasťou bola aj poľovnícka chovateľská prehliadka a výstava trofejí zveri a rýb, prehliadka poľov-

níckych plemien psov a ukážky výcviku sokoliarov.

Medzi hlavné témy patrila poľovnícka legislatíva, veterinárna problematika voľne žijúcej zveri a možností šírenia nákaz, hygiena zveriny, chov malej a raticovej zveri, výživa zveri, migrácie zveri a ich vplyv na obhospodarovanie populácií, problematika výskytu

bobra a ochrany fauny Žitného ostrova. Odbornú časť seminára otvoril prezident SPZ (Ing. T. Lebocký) prednáškou o právnych

a spoločenských východiskách tvorby moderného zákona o poľovníctve a jeho implementácii do legislatívnej praxe SR. ŠVPS SR prezentovala príspevok o aktuálnej zdravotnej situácii u vybraných druhov poľovnej zveri na Slovensku (MVDr. J. Pliešovský, CSc.).

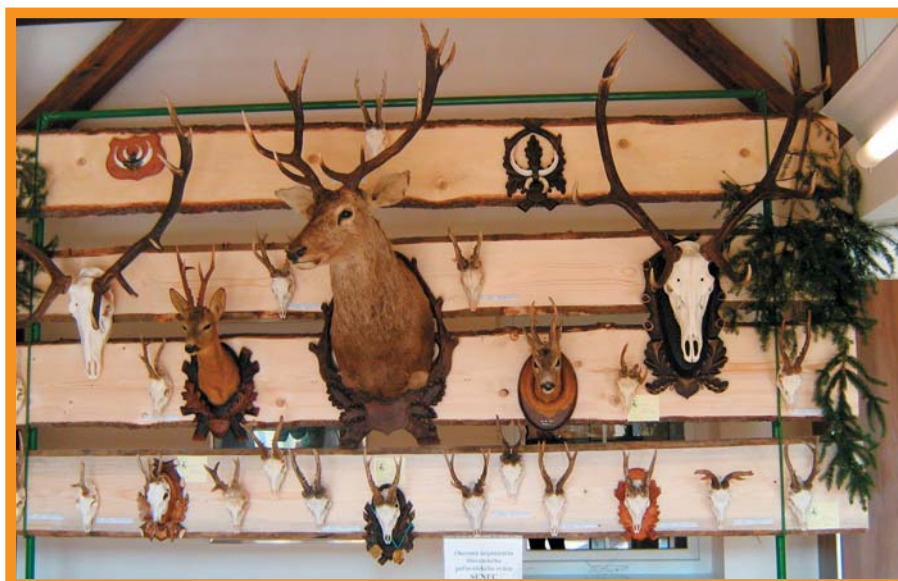
Zahraniční účastníci vystúpili s témami: Obhospodarovanie zajačej a bažantovej zveri v modelových revíroch v Rakúsku (MVDr. M. Vodňanský, PhD., Ing. G. Klinghofer a kol.), Účinok aktivity jelenej zveri a využívanie prostredia na habitáty v Maďarsku (prof. A. Náhlik, Ing. G. Király a kol.), Manažment populácie zajaca poľného vo Vojvodine v Srbsku (prof. Dr. M. Beukovič a kol.), Voda ako dôležitá životná zložka pre zver (doc. Ing. F. Zabloudil CSc. a kol., ČR)

Z celkového počtu 39 odborných prednášok a posterov publikovaných v zborníku možno uviesť aspoň niektoré: Právny rámec manažmentu poľovníctva v SR (prof. Ing. J. Novotný, CSc.), Optimalizácia manažmentu poľnej srnčej zveri na Podunajskej nížine (prof. Ing. P. Hell a kol.), Zajac poľný v revíroch juhozápadného Slovenska (doc. Ing. J. Slamečka, CSc. a kol.), Výživa jelenej a srnčej zveri – vplyv na kvalitu populácií (Ing. M. Rajský a kol.), Súčasný stav a rozšírenie vtáčej chrípky H5N1 (prof. MVDr. A. Sabó, DrSc. a kol.), Migrácia jelenej zveri vo vybranom modelovom území Slovenska (Ing. P. Garaj a kol.), Štúdiá časovej a priestorovej aktivity jelenej zveri v horskom prostredí (Ing. M. Ostrihoň a kol.), Jatočné ošípané ako potenciálny zdroj parazitóz pre voľne žijúce suidy (MVDr. H. Ševčíková, prof. MVDr. P. Juriš, PhD. a kol.), Poľovná zver ako rezervoár nových prírodných ohniskových nákaz na Slovensku (doc. MVDr. B. Peňko, CSc. a kol.), Úvod do kraniometrie bobra vodného (MVDr. J. Teleky a kol.), Hygiena zveriny a verejné zdravie – odborná príprava poľovníkov (MVDr. D. Bernátová, prof. MVDr. J. Sokol, DrSc. a kol.), História a súčasnosť cicavce obrovskej u jelenej zveri v poľovnej oblasti – JI Podunajská (doc. MVDr. D. Rajský, PhD. a kol.), Poľovná zver ako rezervoár granulocytárnej anaplazmózy na Slovensku (RNDr. Bronislava Vichová a kol.), Monitorovanie výskytu fibromatózy v populácii srnčej zveri v poľovných revíroch okresu Komárno (MVDr. Š. Miholics a kol.), Netypický sezónny výskyt

fibromatózy srnčej zveri v inundácii rieky Morava (J. Ševčík, MVDr. I. Mračko a kol.), Výskyt fibromatózy v populácii srnčej zveri v oblasti vodného diela Gabčíkovo (Ing. A. Kurthy, MVDr. K. Kertész a kol.), Chirurgické ošetrenie fibrómu u srny (MVDr. J. Rózsa a kol.), Prvý zdokumentovaný výskyt fibro-

matózy u srnčej zveri na Slovensku – Senica, 1998 (doc. MVDr. D. Rajskeý, PhD., MVDr. A. Žúrek), Regionálne riziko trichinelózy (MVDr. Z. Hurníková, PhD. – Prof. MVDr. P. Dubinský, DrSc. a kol.), Veterinárne podmienky odchytu a komorovania zajacov (MVDr. L. Lorinčák a kol.), Poľovnícke psy ohrozuje dirofilarióza (MVDr. M. Míterpáková, PhD. a kol.), Rozšírenie myšacieho herpetického vírusu u lovej zveri (RNDr. J. Špajdelová a kol.), Malé množstvá zveriny – hygienické

požiadavky na priamy predaj (MVDr. M. Ondriaš a kol.) a ďalšie. Z príspevkov týkajúcich sa tvorby a ochrany životného prostredia možno poukázať na práce: Problematika druhojovej ochrany vybraných skupín fauny v oblasti Žitného ostrova (Mgr. J. Lengyel, Mgr. A. Fekete a kol.) a Ochrana populácií ohrozených druhov vtákov v prirodzených

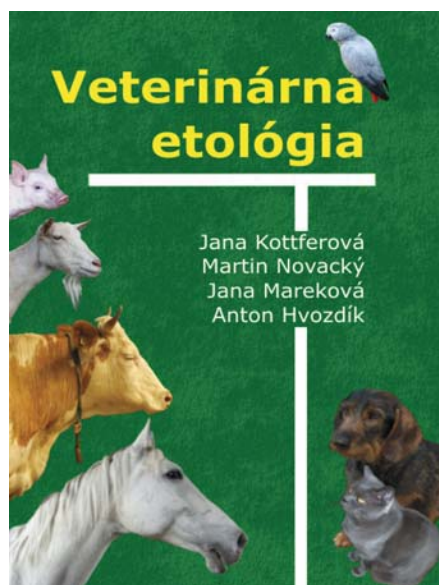
biotopoch Dunaja (RNDr. T. Kušík a kol.).

VII. ročník Žitnoostrovského odborného seminára je plánovaný na 7. mája 2010, súčasne so Žitnoostrovskými poľovníckymi slávnosťami – opäťovne v Kaštieli Báč.

*D. Rajskeý, A. Figura
Dunajská Streda*

RECENZIA

Kottferová, J., Novacký, M., Mareková, J., Hvozdič, A.: VETERINÁRNA ETOLÓGIA
ISBN 978-80-8077-101-0, Viena 2008 s. 357

V decembri minulého roku sa do rúk čitateľa dostala vysokoškolská učebnica „Veterinárna etológia“, ktorú pripravil autor-ský kolektív pod vedením doc. MVDr. Jany Kottferovej, PhD. z Univerzity veterinárskeho lekárstva v Košiciach. Učebnicou s rozsahom viac ako 350 strán tradičného formátu sa autorom podarilo vyplniť existujúcu medze-

ru na knižnom trhu s týmto druhom odbornej literatúry. Autori v konzistentnom diele ponúkajú rad informácií použiteľných v pregraduálnej príprave veterinárnych medikov, ale i študujúcich v iných študijných programoch. Učebnicu si však iste so záujmom prečítajú aj vyspelejší chovatelia zvierat a vzdelanejší milovníci a obdivovatelia živočíšneho sveta. Autorom sa podarilo zostaviť text, ktorý je spôsobilý čitateľa zaujať, spôsobilý rozšíriť jeho rozhľad v oblastiach, v ktorých to nebolo možné očakávať a dosiahnuť štúdiom inej na knižnom trhu dostupnej literatúry. Učebnica je logicky rozčlenená na časť všeobecnú – „Základy etológie“ a časť špeciálnu rozloženú do troch blokov – „Aplikovaná etológia“, „Animálna psychiatria“ a „Etológia a etopatie jednotlivých druhov zvierat“. Na relatívne malom priestore umiestnili autori prekvapivé množstvo vhodne utriedených poznatkov, ktoré dokladujú obdivuhodne napredujúci proces rozvoja etológie a s ňou súvisiacich vedných disciplín. Čitateľovi sa ponúkajú texty o vrodennom správaní sa živočíchov, o procese učenia zvierat, o problémoch stresu, bolesti, welfare, neuróz a abnormálnom správaní sa zvierat. Autori venovali svoju pozornosť jednotlivým formám správania sa hovädzie-

ho dobytká, ošípaných, kôz, koní, psov, mačiek, papagájov a zoo-zvierat. Z utilitárneho hľadiska, z pohľadu všeobecného veterinárneho lekára za zvlášť cenné možno považovať návody na „obstarávanie anamnézy“ a stanovovanie nielen diagnózy, ale i prognózy pri riešení behaviorálnych anomálií iným spôsobom, ako v prípadoch „tradičných somatických alterácií zdravotného stavu zvierat“. Učebnica poskytuje návody, ako sa takýchto úloh kvalifikovane zhostiť. Dielo je spôsobilé zlepšiť pripravenosť čitateľov (najmä veterinárnych lekárov) na posudzovanie etopatií z hľadiska etologicko-psychologickej špecifičnosti každého jednotlivého prípadu v etologickej profilácii zvierata, ktoré je v psychosociálnom vzťahu k svojmu majiteľovi, u ktorého je potrebné spoznať jeho psychologické vlastnosti, sociologickú štruktúru jeho rodinného priestoru, a tým aj chovného priestoru pacienta – zvierata.

Doporučujem do pozornosti potenciálnym čitateľom toto vydarené dielo.
prof. MVDr. et JUDr. Andrej Bugarský, PhD.

Informácie a objednávky recenzovanej monografie „Veterinárna etológia“ možno obstaráť na e-mailovej adrese: etologia@pobox.sk

Doc. MVDr. František JENČÍK, CSc. 70-ročný

Dňa 31. mája 2009 sa dožil významného životného jubilea doc. MVDr. František Jenčík, CSc., dlhoročný pedagóg Katedry výživy, dietiky a chovu zvierat, UVL v Košiciach.

Jubilant sa narodil v Martine. Po absolvovaní základného vzdelania od roku 1953 navštevoval Jedenásťročnú strednú školu v Košiciach, kde v roku 1956 maturoval. Rodinné prostredie a túžba po poznaní v oblasti poľnohospodárskej výroby ho viedla na VŠP – VF v Košiciach, ktorú úspešne absolvoval v roku 1962. Už počas štúdia prejavil záujem o problematiku výživy hospodárskych zvierat. V rokoch 1957–1960 pracoval ako demonstrátor a neskôr ako pomocný asistent na Katedre výživy, dietiky a krmovínarstva, ale aj počas celej svojej profesijnej činnosti ostal verný uvedenej katedre, kde pôsobil ako asistent, odborný asistent a docent až do odchodu do dôchodku v roku 2004. V rokoch 1977–1989 zastával funkciu zástupcu vedúceho katedry a v rokoch 1989–1991 a 2002–2004 pôsobil ako vedúci katedry. V začiatkoch svojej vedeckej činnosti sa zaoberal problematikou vitamínov a minerálnych látok vo výžive prežúvavcov. V uvedenej oblasti v roku 1972 obhájil kandidátsku dizertačnú prácu a v roku 1978 habilitoval za docenta. Zvlášť je potrebné vyzdvihnúť jeho viac ako 20 ročných prác pri riešení zložitých problémov ekológie a ochrany životného prostredia. Svojou systematickou vedeckou prácou dokazoval, že poznanie zákonov prírody ju umožňuje lepšie poznať, využívať v prospech človeka a chrániť prostredníctvom eliminácie škodlivých následkov pôsobenia industrializácie. Patril medzi prvých odborníkov, ktorí sa

významne podieľali na riešení kumulatívnej intoxikácie oviec medou vplyvom emisného znečistenia životného prostredia v oblasti stredného Spiša. Ďalším záujmom jeho vedeckej činnosti bolo štúdium dlhodobého vplyvu vysokých dávok horčička v oblasti stredného Gemera na zdravotný stav, produkciu a reprodukciu hospodárskych zvierat. Stále aktuálna, ekonomicky i medicínsky významná problematika ekológie a životného prostredia bola pre jubilanta impulzom, aby ako jeden z hlavných zakladateľov inicioval organizovanie dlhoročného, vedeckého medzinárodného sympózia „O ekológii vo vybraných regiónoch Jelšavy – Lubeníka a stredného Spiša“. Výsledky vedecko-výskumnej činnosti doc. MVDr. F. Jenčík CSc., publikoval viac ako v 180 prácach v domácich a zahraničných vedeckých, odborných časopisoch a zborníkoch. Podieľal sa ako riešiteľ a spoluriešiteľ na 20 výskumných úlohách. Je spoluauto-

rom dvoch patentov. Nemalá časť jeho pracovného úsilia bola zameraná na pedagogický proces spojený s výučbou všeobecného veterinárskoho lekárstva a hygieny potravín pre študentov pregraduálneho štúdia, ako aj postgraduálnej výchovy veterinárnych lekárov. Jubilant patril medzi študentmi k obľúbeným pedagógom, ktorý teoretické a praktické poznatky vhodným a zrozumiteľným spôsobom aplikoval vo výučbe najmä veterinárnych hygienikov. Bol členom a predsedom prijímacích komisií, členom komisií pre štátne záverečné skúšky na UVL. Viedol ako školiteľ vo vedeckej príprave domácich, ako aj zahraničných aspirantov i študentov pri ŠVOČ a diplomových prácach. Je spoluautorom učebnice „Objemové krmiva z hľadiska zdravotnej nezávadnosti“ a niekoľkých skrípt. Jubilantova vedecko-pedagogická činnosť bola ohodnotená radom čestných uznaní, z ktorých si najviac cení Striebornú a Zlatú Adamiho medailu, Pamätnú medailu za dlhoročnú vedecko-výskumnú a pedagogickú činnosť udelenú rektorom UVL, Zlatú medailu za rozvoj VÚŽV – Nitra a Medailu Štátnej veterinárnej a potravinovej správy SR pri príležitosti vstupu SR do EÚ.

Doc. MVDr. František Jenčík, CSc. bol nielen dobrým vedecko-pedagogickým pracovníkom, ale je najmä dobrým človekom a priateľom. Srdečne mu blahoželáme a prajeme pri jeho životnom jubileu do ďalších rokov pevné zdravie, životný optimizmus a pohodu v osobnom živote.

Ad multos annos!

*Lubor Bindas a kolektív
Katedry výživy, dietiky a chovu zvierat*

JUBILANTI V III. ŠTVRTROKU 2009

50 ročné jubileum

MVDr. Windisch, V., 06.07., Bratislava
MVDr. Nemcová, R., PhD., 16.07., Košice
MVDr. Švolíková, F., 23.07., Levice
Ing. Chriaštelová, D., 27.07., Košice
MVDr. Maďarová, G., 29.07., Horné Hámre
MVDr. Polakovič, S., 06.08., Bratislava
MVDr. Hlavenková, J., 13.08., Brodské
MVDr. Krkoš, M., 28.08., Bratislava
Doc. MVDr. Revajová, V., 30.08., Košice
MVDr. Sukovská, M., 03.09., Humenné
MVDr. Novosedláková, A., 10.09., Harichovce
MVDr. Michaľová, A., 11.09., Zvolen
MVDr. Cikrytová, E., 14.09., Šamorín
MVDr. Benkó, Z., 15.09., Mučín
MVDr. Šedivá, V., 18.09., Trenčianska Teplá
MVDr. Mendel, J., 19.09., Nitrianske Pravno
MVDr. Pánko, R., 20.09., Nové Zámky
MVDr. Petrincová, A., 21.09., Podlužany 47
MVDr. Arendárčík, T., 24.09., Perín
MVDr. Supuková, K., 25.09., Vyšný Žipov

60 ročné jubileum

MVDr. Kasáková, G., 26.07., Semerovo 119
MVDr. Zavilla, I., 06.08., Hanušovce nad Topľou
MVDr. Ganovský, E., 13.08., Dúžava
MVDr. Guba, P., 13.8., Košice
MVDr. Skok, M., 24.08., Michalovce
MVDr. Dóci, Š., 03.09., Vefaty 256
MVDr. Šimonovič, P., 20.09., Nové Zámky
Ing. Tóthová, V., 23.09., Výchapy-Opatovce 791

70 ročné jubileum

Prof. Ing. Bláhovec, J., CSc., 28.7., Košice
MVDr. Hartmann, E., 09.08., Trnava
MVDr. Košícký, E., 20.08., Spišská Nová Ves
MVDr. Brúder, E., 31.08., Komárno
MVDr. Raclavský, M., 31.08., Nové Mesto n/Váhom
MVDr. Chovan, Š., 10.09., Stará Ľubovňa
MVDr. Mojžiš, I., 17.09., Čajkov 117

75 ročné jubileum

Doc. MVDr. Jaký, V., CSc., 06.08., Bratislava
Prof. MVDr. Švrček, Š., CSc., 15.8., Košice
MVDr. Wachtarczyk, K., 18.09., 23 Žiar n/Hronom

80 ročné jubileum

MVDr. Flešár, M., 07.07., Prešov
MVDr. Vozár, J., 08.07., Púchov
MVDr. Dittel, Š., 05.08., Moldava/Bodvou
MVDr. Konštek, I., 09.08., Bratislava
Doc. MVDr. Orság, A., CSc., 25.8., Košice
MVDr. First, V., 14.09., Dolný Kubín
MVDr. Dzurjanin, M., 25.09., Turčianske Teplice

85 ročné jubileum

RNDR. Špaldonová, L., CSc., 02.07., Košice
MVDr. Dobiáš, J., 04.07., Nitra
MVDr. Sloboda, M., 04.08., Kráľovský Chlmec
MVDr. Spiesz, Š., 05.09., Humenné

90 ročné jubileum

MVDr. Hörmann, Š., 01.09., Bratislava

Univerzita veterinárskeho lekárstva v Košiciach • Komora veterinárnych lekárov SR
Slovenská asociácia veterinárnych lekárov malých zvierat • Združenie veterinárnych lekárov hospodárskych zvierat
Slovenská hipiatrická spoločnosť • Slovenská asociácia aviárnej medicíny • Štátna veterinárna a potravinová správa SR
u s p o r i a d a j ú

Odbornú konferenciu pri príležitosti 60. výročia založenia Univerzity veterinárskeho lekárstva v Košiciach

ŠKOLA – VEDA – PRAX II.

25. – 27. 9. 2009, Košice, Slovenská republika

Tematické zameranie konferencie:

Vnútorne, chirurgické, ortopedické choroby a reprodukcia
hospodárskych zvierat, koní, malých zvierat, vtákov, exotických a voľne žijúcich zvierat.

Kontakt:

Doc. MVDr. Alica Kočišová, PhD. (e-mail: kocisova@uvm.sk, +421 915 984 641)
Univerzita veterinárskeho lekárstva v Košiciach, Komenského 73, 041 81 Košice, Slovenská republika

Podrobné informácie:

www.uvm.sk

<http://svp2.uvm.sk>

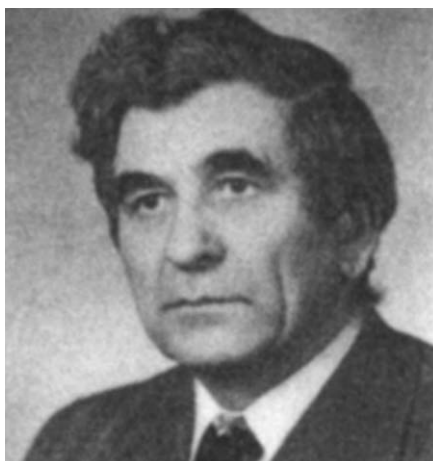
Spomienka na prof. MVDr. Jána TOMÁŠA, DrSc.

V tomto roku si pripomenieme nedožitú 85. narodeninu prof. MVDr. Jána Tomáša, DrSc., dlhoročného pracovníka Vysokej školy veterinárskej v Košiciach, vedúceho oddelenia patologickej fyziológie.

Narodil sa 26.6.1924 vo Falkušovciach, okres Michalovce, v roľníckej rodine. Gymnaziálne štúdium začal v Užhorode a dokončil v Prešove v roku 1944, ale pre vojnové udalosti v tomto roku nepokračoval vo vysokoškolskom štúdiu. V roku 1945 odišiel študovať na Vysokú školu veterinársku v Brne, ktorú ukončil 19.7.1952 získaním diplomu. Promoval 21.2.1953 na doktora veterinárskej medicíny na základe dizertácie *K prieskumu leptospiróz u koní v oblasti Michaloviec aglutínolízínovou reakciou*.

Po absolvovaní vysokoškolského štúdia nastúpil ako asistent na Ústav patologickej anatómie v Brne. V roku 1951 prestúpil na novozaloženú Vysokú školu veterinársku v Košiciach na Ústav patologickej anatómie. Neskôr pracoval vo funkcii odborného asistenta na ústave patologickej fyziológie, kde sa podieľal na budovaní novej vednej disciplíny a tu zotrval až do konca svojej aktívnej pedagogickej činnosti.

V roku 1964 obhájil kandidátsku dizertáciu *Dynamika voľných aminokyselín v krvnom sére kráv za rozličných fyziologických podmienok* a získal hodnosť kandidáta veterinárskych vied. V roku 1967 sa habilitoval na docenta na základe habilitačného spisu *Štúdium dusíkového metabolizmu u prežúvavcov*. V ňom podal základné objasnenie prie-

behu hlavných biochemických procesov v bachore (proteolýza, desaminácia a syntéza aminokyselín) za rozličných nutričných podmienok. Za docenta ho menovali s platnosťou od 1.4.1968. Doktorskú dizertáciu obhájil 8.1.1985 – *Metabolizmus aminokyselín v organizme oviec*. Za vysokoškolského profesora bol prezidentom republiky menovaný v roku 1986.

Vo svojej výskumnej práci riešil problematiku dusíkového metabolizmu prežúvavcov (HD a oviec) so zvláštnym zreteľom na aminové kyseliny a ich prestup cez bachorovú stenu. Výsledky svojho bádania publikoval v domácich i zahraničných časopisoch. Aktívne vystupoval s referátmi na vedeckých konferenciách alebo sympóziách doma i v zahraničí.

Vydal viaceré učebné pomôcky (skriptá), sprvu ako spoluautor. Boďa, K. a kol.: *Patologická fyziológia hospodárskych zvierat*, SVPL Bratislava, 1963. Kolektív autorov: *Patologická fyziológia hospodárskych zvierat I. a II.*, Brno 1969 a 1970. Tomáš, J. a kol.: *Metodické pokyny k praktickým cvičeniam z patologickej fyziológie*. Pravda, Bratislava, 1979. Tomáš, J. a Koňa, E.: *Náčrt patologickej fyziológie hospodárskych zvierat*. Príroda, Bratislava, 1981.

Bol jedným zo spoluautorov celoštátnej vysokoškolskej učebnice – Boďa, K., Surínek, J. a kol.: *Patologická fyziológia hospodárskych zvierat*. Príroda, Bratislava, 1972. II. vydanie vyšlo v roku 1990. Boďa, K. a kol.: *Netradičné krmivá vo výžive hospodárskych zvierat*. Príroda, Bratislava, 1981 (ako spoluautor).

V roku 1974 ho ocenili rezortným vyznamenaním MŠ SR „Vzorný učiteľ“. Rektor Vysokej školy veterinárskej v Košiciach mu udelil medailu prof. MUDr. P. Adámiho.

Prof. Tomáš sa svojou dlhoročnou úspešnou pedagogickou a výskumnou prácou zaradil medzi popredných vysokoškolských učiteľov. Prispel k rozvoju patologickej fyziológie domácich zvierat, zaslúžil sa o rozvoj veterinárskeho školstva a vedy na Slovensku. Bol to človek skromný, pracovitý, v kolektíve obľúbený. Dlhé roky sa angažoval v spoločenských organizáciách.

Dňom 31.3.1990 odišiel do dôchodku. Zomrel 20.2.1991 po dlhšej ťažkej chorobe. Pochovaný je v Košiciach.

J. Jantošovič, J. Elečko

Z našich radov odišli

MVDr. Milan VICIAN, pracovník RVPS Nitra, tragicky zahynul 25.4.2009
MVDr. Ján ADAM, zomrel 5.5.2009 vo veku 81 rokov
MVDr. Augustín ŠPROCHA, zomrel 11.5.2009 vo veku 78 rokov
MVDr. Ján JAĎUŇ, zomrel 19.5.2009 vo veku 68 rokov